

Наша Спілка

Інформаційний бюлетень, 2008

ЗАЯВА
СПІЛКИ АДВОКАТІВ УКРАЇНИ
м.Київ 21 листопада 2008 р.

Президенту України В.А.Ющенку
Народним депутатам України
Прем'єр-Міністру України Ю.В.Тимошенко
Голові Верховного Суду України В.В.Онопенку
Генеральному прокурору України О.І.Медведьку
Уповноваженому Верховної Ради України з прав людини Н.І.Карпачовій

Спілка адвокатів України вкрай занепокоєна ситуацією, що склалася в Україні навколо адвокатури. Реформа української адвокатури конче потрібна задля належного забезпечення конституційного права кожного на правову допомогу, в тому числі безоплатну, посилення якості захисту прав громадян, збереження цілісності адвокатури та її подальшого розвитку як незалежної, самоврядної правозахисної інституції. Проте, чергова спроба реформувати адвокатуру твориться в умовах непримиренного протистояння різних точок зору, ігнорування положень напрацьованого адвокатами законопроекту, під значним впливом і тиском високопосадовців, без урахування сучасних реалій, міжнародних стандартів та експертних висновків провідних фахівців знаних міжнародних адвокатських організацій.

Стрижнева ідея проекту закону "Про адвокатуру" – уніфікація професії, неприпустима без належних гарантій, які мають унеможливити подальше існування двох паралельних професій - адвокатської та юридичного підприємництва.

Залишаються неузгодженими питання, пов'язані зі створенням Національної асоціації адвокатів, заснувати котру Україна як держава обіцяла при вступі до Ради Європи.

Спілка адвокатів України вважає, що норми, які містяться в законопроекті "Про безоплатну правову допомогу", є черговою спробою повернення адвокатури під контроль держави, у підпорядкування державним органам, фактично закріплює втручання в адвокатську діяльність і штучне розділення адвокатури на дві частини, одна з яких не матиме головних ознак, притаманних демократичній адвокатурі, – незалежності та самоврядності.

Спілка адвокатів України вважає, що реформування адвокатури не слід проводити поспіхом, воно повинно здійснюватися за єдиною, затвердженою у встановленому порядку концепцією, узгоджене з судовою реформою.

Враховуючи необхідність урахування думки десятків тисяч адвокатів і юристів-підприємців, подальшої долі яких стосуватиметься реформа, Спілка адвокатів розпочинає Всеадвокатську дискусію і звертається до народних депутатів України щодо врахування її результатів у розробці та схваленні законопроектів "Про адвокатуру" та "Про безоплатну правову допомогу".

Спілка адвокатів України звертає увагу на те, що останнім часом значно побільшало випадків порушення посадовими особами професійних прав адвокатів і гарантій адвокатської діяльності. На порушення закону проводяться обшуки в приміщеннях адвокатів, допити з питань, що складають адвокатську таємницю, незаконне усунення адвокатів від участі в процесі, допускаються заборонене втручання в адвокатську діяльність, тиск та погрози на адресу адвокатів під час виконання ними своїх професійних обов'язків.

Подібна негативна практика завдає значної шкоди стану фахового захисту прав і свобод людини, який покладено Конституцією України саме на адвокатуру.

Напередодні Всесвітнього дня захисту прав людини члени Спілки адвокатів України сповнені надії, що українська адвокатура і надалі розвиватиметься у відповідності із демократичними світовими стандартами, загальноприйнятими у цивілізованому світі принципами адвокатської професії і надалі ефективно виконуватиме свою високу місію захисту прав і свобод людини, проголошених Загальною декларацією прав людини, 60-річчя прийняття якої незабаром відзначатиметься.

Правління Спілки адвокатів України

Законопроекти

пропозиції та дискусії

Закон “Про адвокатуру”

Протягом 2008 року Спілка адвокатів України доклала багато зусиль до впровадження концепції законодавчого розвитку адвокатури, затвердженої на З'їзді адвокатів України (2005 р.), на з'їзді Спілки адвокатів України (2006 р.), відображеної у Меморандумі про концептуальні положення щодо реформування законодавства про адвокатуру (2008 р.), і стояла на сторожі від зазіхань на основні концептуальні положення такого розвитку з боку інших суб'єктів у широкому сенсі законотворчого процесу.

Нагадаємо, що Україна при вступі до Ради Європи взяла на себе зобов'язання створити професійну асоціацію адвокатів. Неодноразово відсутність такої організації викликала незрозуміння у міжнародних експертів. Зокрема, під час сесії ССВЕ в Брюгге (2007 р.) ця організація, яка завдяки наглядовому членству в ній Спілки адвокатів України, постійно здійснює моніторинг подій навколо питання створення професійної асоціації адвокатів в Україні, конкуренції законопроектів тощо, виясняючи, в чому полягають заперечення опонентів цієї ідеї – Асоціації правників України, запропонувала віце-президенту САУ Жуковській О.Л., як представнику САУ, і президенту АПУ Коннову С.В. скласти перелік розбіжностей у позиціях

цих організацій. Як пояснив ССВЕ Сергій Кононов розбіжностей не існує, крім однієї – і озвучив ідею відродження регіональних колегій адвокатів з обов'язковим членством.

Підписання Меморандуму

Відтак за ініціативою президентів Спілки адвокатів України та Асоціації правників України було досягнуто домовленості про проведення переговорів щодо формалізації позицій і наявних розбіжностей у підходах до організації адвокатури, а також підписання Меморандуму про концептуальні положення щодо реформування законодавства про адвокатуру, підготовки законопроекту “Про адвокатуру”. Члени створеної робочої комісії провели низку консультацій та робочих нарад, під час яких ретельно обговорили кожен пропозицію, що стосувалася реформування законодавства про адвокатуру, точилися багатогодинні дискусії професіоналів, які врешті зблизили, здавалось би, непримиренні точки зору з приводу майбутньої організації адвокатури. Деякі поступки один одному робилися з єдиною метою – об'єднання зусиль у підготовці досконалого і єдиного проекту закону про адвокатуру, аби уникнути внесення альтернативних проектів, протиріччя різних точок зору,

що неодноразово призводило до відхилення усіх внесених народними депутатами законопроектів.

В основу Меморандуму було покладено концептуальні акти з'їздів адвокатів і Спілки адвокатів України. Представники САУ в робочій групі наполягали на беззастережному включенні в Меморандум широкого кола положень, спрямованих на розширення професійних прав адвокатів, гарантій адвокатської діяльності, забезпечення гарантій демократичного самоврядування адвокатури тощо. Представники САУ не пішли на компроміс щодо принципових питань стосовно створення в Україні національної асоціації адвокатів, яка б могла зміцнити адвокатську професію (проти чого АПУ принципово заперечувало) та на відмову від несприятливого характеру адвокатської діяльності (на чому АПУ наполягало). Не всі питання вдалося вирішити однозначно і одноголосно. Залишилися різні підходи до декотрих проблем, зокрема, про уніфікацію професій адвоката і юриста-підприємця, набуття статусу юристами-підприємцями без складання кваліфікаційних іспитів тощо.

У тексті Меморандуму окрім фіксації розбіжностей позицій САУ і АПУ було зафіксоване зобов'язання усіх підписантів в своїх законопроектах (якщо їх буде декілька через неможливість дійти згоди з усіх питань) відтворити і обстоювати ті положення, які не були зазначені в Меморандумі як спільні (зокрема ініційовані САУ положення про права, гарантії тощо).

Спілка адвокатів вважала за обов'язкове обговорити проект Меморандуму з колегами і тільки після цього вирішити питання про підписання документу. Дискусія, що відбулася, підтвердила важливість обговорюваних питань, показала безліч невирішених проблем в адвокатурі, байдужість держави до цієї інституції, значні порушення професійних прав адвокатів і гостру потребу в більш досконалому законодавчому врегулюванні адвокатської діяльності, яке б відповідало викликам сьогодення.

Підписанню Меморандуму передувало Правління САУ, декотрі члени котрого не погодилися з потребою уніфікації професії. В той же день відбувся Круглий стіл, де йшла дискусія щодо уніфікації професії, а також обговорювався зміст Меморандуму, який був підписаний сторонами в присутності учасників Круглого столу 29 лютого 2008 р.

**Спілка адвокатів
України в 2008 році
у відповідності
із затвердженням
Правління САУ
планом роботи
виконувала
зазначені у Статуті
цілі:**

- Об'єднання зусиль адвокатів України у сприянні формуванню демократичної правової держави;
- Сприяння реформуванню українського законодавства та його гармонізації із законодавством Європейського Союзу;
- Підвищення рівня захисту та надання правової допомоги фізичним і юридичним особам, у тому числі іноземним;
- Підвищення ролі і авторитету адвокатури в українському суспільстві;
- Вдосконалення законодавчого регулювання діяльності адвокатури;
- Сприяння досягненню адвокатурою повної самостійності і самоврядування;

Статутні цілі

Спілки адвокатів України

- Сприяння професійному розвитку адвокатів, підвищенню їх кваліфікації та поширенню правил адвокатської етики;
- Захист законних інтересів членів Спілки;
- Поширення історичних традицій української адвокатури;
- Сприяння розвитку і поглибленню міжнародних зв'язків адвокатів.

*(Ст.2 Статуту
Всеукраїнської громадської організації
"Спілка адвокатів України")*

Члени САУ, виконуючи визначені Статутом завдання, брали участь у законотворчій роботі, обговоренні проблем вдосконалення законодавства, проведення судової реформи, сприяли реформуванню адвокатури, удосконаленню її організаційної структури, розвитку демократичних засад адвокатської діяльності, підвищенню престижу адвокатської професії; здійснювали експертизи законопроектів, були учасниками експертних зустрічей з обговорення законопроектів, працювали над законопроектами в комітетах, комісіях тощо.

Спілка адвокатів України активно діяла у двох напрямках: перший безпосередньо стосувався роботи над проектом закону "Про адвокатуру" в новій редакції, другий – законопроектів, змін до чинних законів, в тому числі тих, які прямо або опосередковано стосувались адвокатської діяльності.

Спілка адвокатів України протягом року продовжувала реалізацію Програм і проектів, затверджених Радою САУ у 2006–2008 роках на період до 2010 року.

Уніфікація професії

Віце-президент САУ Жуковська О.Л. наголосила на тому, що уніфікація без виключення з законодавства права на здійснення підприємницької діяльності у вигляді юридичних послуг стане фікцією, тому якщо говорити про уніфікацію, то треба забезпечувати, щоб вона не перетворилась на приховану форму допуску без іспитів в адвокатську професію юристів-підприємців без ліквідації юридичного підприємництва. Цю пропозицію підтримують адвокати на регіональних зборах, що проходять в межах Всеадвокатської дискусії, ініційованої 21 листопада 2008 р. правлінням САУ.

Віце-президенти САУ Павло Луцюк і Петро Бойко, виступаючи на засіданні Круглого столу, висловили думку про те, що уні-

фікація можлива лише за умови, якщо буде передбачено право виключно адвокатам брати участь у якості захисників та представників на досудовому слідстві та в суді.

З приводу уніфікації професій адвоката та юриста-підприємця учасники Круглого столу – віце-президенти САУ Терлич В.Г. (м.Хмельницький), Башенко С.В. (Донецьк), член правління САУ Маслов В.Г. (м.Одеса), голова Кіровоградського відділення САУ Пільгуй М.О. та інші адвокати – висловили низку застережень.

В результаті зазначених обговорень в присутності членів Правління САУ, членів АПУ та учасників Круглого столу 29.02.08 відбулось підписання Меморандуму про концептуальні положення щодо реформування законодавства про адвокатуру,

погоджені Спілкою адвокатів України та Асоціацією правників України. Пізніше до Меморандуму з підтримкою позиції САУ по спірних питаннях приєднався Союз юристів України, Асоціація адвокатів України, Чернігівська кваліфікаційно-дисциплінарна комісія адвокатури. Погодилася з можливістю уніфікації професії Вища кваліфікаційна комісія адвокатури, однак з певними зауваженнями. Члени ВККА висловили заперечення стосовно надання статусу адвоката юристам без складання кваліфікаційних іспитів.

На жаль, значна робота, проведена на початку року адвокатами з узгодження позицій САУ та АПУ щодо майбутнього української адвокатури, сформульовані шляхом складних дискусій концептуальні положення щодо реформування законодавства

про адвокатуру, відображені в Меморандумі, були порушені Асоціацією правників наприкінці року, коли АПУ в грудні 2008 року презентувало проект, а потім скерувала його до Парламенту через народного депутата С.Власенка, в якому, попри зобов'язання, викладені в п. 7 Меморандуму, не були відтворені узгоджені позиції про права адвокатів, засади їх діяльності, адвокатську таємницю тощо. Засади адвокатського самоврядування були спотворені в небезпечному для адвокатури напрямку. З цього приводу президент САУ зробила заяву. Тим не менше, позитивний потенціал Меморандуму як документу, яким АПУ взяла на себе певні зобов'язання, зберігаються в тому сенсі, що від АПУ можна тепер вимагати відповіді перед законодавцем щодо того, чому головні болючі питання адвокатури залишені в їх проекті поза увагою.

15 лютого, незадовго до підписання Мемо-

Перше засідання робочої комісії

Виступи стосувалися міжнародних та європейських стандартів у сфері регулювання адвокатури та адвокатської діяльності (Сорен Лайагер, Данія), тенденцій розвитку адвокатури у пострадянському просторі (Сергій Гончаренко, Україна), проблем реформування системи адвокатури України (Володимир Висоцький, Україна), уніфікації поняття “адвокат” та вимог до професії (Руперт де Круз, Великобританія), уніфікації професії правника у Литві (Рутас Йокубаускас, Литва) та у Вірменії (Хаяк Алумян, Вірменія).

Свій нещодавно внесений законопроект “Про адвокатську діяльність”, якому була притаманна низка вад, пов'язаних із переробкою первинного проекту, репрезентував народний депутат України Ю.Мірошниченко. Дискусія, що розвернулася навколо реформи адвокатури, уніфікації професії правника, законопроекту, мабуть, справила на автора законопроекту сильне

враження, і він прилюдно пообіцяв внести до нього будь-які зміни, які запропонують адвокати, навіть, якщо і сам не буде погоджуватися з ними, але за умови, що це буде узгоджена позиція адвокатів.

Насамкінець думки адвокатів і правників знов розійшлися стосовно питання уніфікації професії, що особливо висвітлювалося при прийнятті рекомендацій конференції. На цій стадії представники САУ – учасники конференції Т.Варфоломеєва та О.Жуковська наголосили на необхідності

рандому, представники САУ взяли участь у Міжнародній науковій конференції “Новий закон про адвокатуру та адвокатську діяльність: уніфікація професії”, що проводилася з ініціативи Національної комісії зі зміцнення демократії та утвердження верховенства права, Міністерством юстиції України та Американською асоціацією юристів / Ініціатива з верховенства права – Україна, були заслухані доповіді, важливість яких для реформування правової системи України цілком зрозуміла.

і наполягли на включенні в Рекомендації положення щодо законодавчої заборони юридичного підприємництва як логічної невід'ємної складової уніфікації (якщо вже про таку говорити), ініційованої Міністром юстиції, головою Національної комісії зі зміцнення демократії та утвердження верховенства права М.Оніщуком, та підкреслили необхідність збереження принципових засад адвокатської діяльності.

Після підписання Меморандуму неодноразово проходили погоджувальні наради АПУ і САУ щодо розбіжностей у позиціях, консультативні зустрічі представників громадських юридичних організацій, що поставили підписи під Меморандумом, за участю народного депутата України Ю.Р.Мірошниченка, Міністра юстиції М.В.Оніщука, відбувався обмін думками щодо законопроекту “Про адвокатуру” з американськими юристами, міжнародними експертами. Однак позиції САУ, АПУ та ААУ не вдалося наблизити. Наприклад, САУ категорично заперечувало можливість визнання адвокатської діяльності підприємницькою і, відповідно, створення адвокатських об'єднань у формі господарських товариств, на чому наполягала АПУ.

Спілка адвокатів провела у березні в Одесі Всеукраїнську нараду адвокатів. На обговорення були винесені найактуальніші теми

← Момент підписання Меморандуму. Президенти Асоціації правників та Спілки адвокатів С.Коннов і Т.Варфоломеєва

Віце-президент САУ С.В.Башенко на засіданні Правління з обговорення Меморандуму ↓

Міжнародна наукова конференція "Новий закон про адвокатуру та адвокатську діяльність: уніфікація професії" (15 лютого 2008 р.)

про Меморандум про концептуальні положення щодо реформування законодавства про адвокатуру, погоджені САУ та АПУ, а також про ініціативу Міністра юстиції М.Оніщука щодо уніфікації професії. У Всеукраїнській нараді взяли участь члени САУ з різних регіонів України.

18 квітня за рішенням Всеукраїнської наради голів регіональних кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури за участю членів Вищої кваліфікаційної комісії адвокатури при Кабінеті Міністрів України була створена робоча група з розробки пропозицій щодо законопроектів про адвокатуру, до якої увійшли також представники громадських юридичних і адвокатських організацій – Союзу юристів України та Асоціації правників України, Спілки адвокатів України та Асоціації адвокатів України. Робочу групу очолив голова ВККА Висоцький В.І. У засіданнях робочої групи неодноразово брав участь народний депутат України Мірошніченко Ю.Р.

На першому засіданні робочої групи була закріплена домовленість готувати нову редакцію проекту Закону «Про адвокатуру» на базі законопроекту народного депутата України Ю.Р.Мірошніченка.

30 травня відбулося засідання ВККА та робочої групи з підготовки нової редакції законопроекту «Про адвокатуру». Голова ВККА Висоцький В.І. представив підготовлений робочою групою текст, однак було зазначено, що він ще потребує

додаткового опрацювання. Члени ВККА повідомили, що збори адвокатів у регіонах засвідчили несприйняття адвокатами ідеї уніфікації, висловлювалися сумніви у необхідності прийняття нового закону "Про адвокатуру". У роботі ВККА взяв участь народний депутат України Юрій Мірошніченко, який у своєму виступі підкреслив, що треба знайти компроміс, задля внесення єдиного законопроекту і щонайшвидшого прийняття закону "Про адвокатуру".

Голова Союзу юристів України В.Євдокімов – один з підписантів Меморандуму

Остаточний варіант законопроекту "Про адвокатуру", підготовлений робочою групою у червні, був обговорений, зокрема з ініціативи САУ, адвокатами в регіонах та на нараді (розширеному засіданні ВККА) в Ялті і здобув переважне схвалення.

Але на цьому етапі були здійснені спроби ревізувати думку більшості, "переписати" проект за участю Міністерства юстиції, чому САУ висловила рішучий спротив і запропонувала своїм представникам призупинити діяльність у робочій групі до проведення Всеадвокатської дискусії з питань уніфікації та інших питань, які Міністерство юстиції України намагалось "втиснути" в проект, напрацьований робочою групою.

Разом з Міністерством юстиції доробок робочої групи викликав нарікання з боку АПУ, був доопрацьований декількома членами робочої групи за участі народного депутата Мірошніченка Ю.Р. і внесений ним 25 грудня 2008 р. на заміну раніше (24.01.09) ним поданого законопроекту "Про адвокатську діяльність". Попри згадані обіцянки цей проект багато в чому відступив від демократичних засад самоврядування. Комітет з питань правової політики направив обидва законопроекти на рецензію до САУ. Член законопроектної комісії Спілки адвокатів Жуковська О.А. підготувала критичні висновки САУ, які будуть розглянуті на розширеному засіданні Ради САУ 21 лютого 2009 року.

У відгуку САУ зазначено, що цей проект, на відміну від проекту, підготовленого

робочою групою, в якому передбачалась низка застерег від надмірної централізації самоуправління, унеможливлення перетворення асоціації з самоврядної в управлінську структуру та маніпулювання виборами в органи самоврядування (це і положення про чіткий розподіл повноважень виконавчих органів і органів

безпосереднього самоврядування – загальних зборів та З'їзду з віднесенням лише до повноважень останніх всіх загальних питань обов'язкового характеру та при-

йняття всіх актів самоврядування адвокатури загальнообов'язкового характеру, і положення про нікчемність рішень органів самоврядування, прийнятих за межами їх компетенції або на втручання у професійні права адвокатів і право кожного адвоката на їх оскарження, і таємний режим обрання всіх органів для забезпечення справді вільного волевиявлення адвокатів, і положення щодо попередження про порядок денний зборів та з'їзду завчасно, відповідно, адвокатів регіону чи делегатів з тим, щоби адвокати дійсно здійснювали самоврядування, а не брали участь у кимсь зрежисованому "рукопідніманні"), нівелює більшість із цих гарантій, створюючи ризик перетворення самоврядування в адвокатури на керівництво адвокатурою.

24 грудня був поданий народним депутатом С.Власенком законопроект "Про внесення змін і доповнень до Закону України "Про адвокатуру", ініційований Асоціацією правників України. Основним лейтмотивом його було виключення зі складу КДКА та ВККА членів САУ. Президент САУ в інтерв'ю заявила, що законопроект № 3549 "Про внесення змін до Закону України "Про адвокатуру" (щодо системи адвокатського самоврядування), який був підготовлений Асоціацією правників України і поданий членом цієї громадської організації народним депутатом С.Власенком, є непрофесійним, нашивкоруч підготовленим і недосконалим документом, який не відповідає міжнародним стандартам щодо створення органів адвокатського самоврядування, не пропонує завершеної системи самоврядування. Законопроект передбачає різке згоргання демократичних процесів в адвокатурі, демонструє нехтування найважливішими проблемами адвокатури, законодавче розв'язання яких є сьогодні першочерговим. В законопроекті залишено присутність у складі дисциплінарних органів адвокатури державних службовців, що є суттєвим порушенням міжнародних стандартів, на що неодноразово звертали увагу найвідоміші європейські експерти. Натомість, пропонується виключення зі складу кваліфікаційно-дисциплінарних ко-

місій адвокатури та Вищої кваліфікаційної комісії адвокатури членів Спілки адвокатів України, що унеможливить громадський контроль за діяльністю атестаційно-дисциплінарних органів адвокатури, зменшить можливості визнаної у світі цієї Всеукраїнської громадської організації адвокатів, яка є єдиним від України асоційованим членом ССВЕ у боротьбі за незалежність адвокатури, у захисті українських адвокатів від посягань на їх самостійність і від спроб повернути адвокатуру у підпо-

Члени Ради САУ П.С.Луцюк і А.В.Жерновий під час засідання круглого столу, що передував підписанню Меморандуму

рядкування державі, відсторонити Спілку адвокатів від активного захисту професійних і соціальних прав адвокатів. Озвучена нещодавно Асоціацією правників України ідея термінового проведення так званої "малої реформи" в адвокатурі є згубною для цього професійного правозахисного інституту, завдання якого з захисту прав людини передбачено Конституцією України, адже до "великої реформи" адвокатура може й не дотягти в умовах кризи і недоутих проєктів щодо її реформування.

Президент САУ вважає, що Асоціація правників України порушила Меморандум про концептуальні положення щодо реформування законодавства про адвокатуру.

Почесні звання і нагороди адвокатам-членам Спілки

За поданням Спілки адвокатів Указом Президента України "Про відзначення державними нагородами України з нагоди Дня адвокатури" від 17 грудня 2008 року за вагомий особистий внесок у розбудову правової держави, високий професіоналізм у захисті конституційних прав і свобод громадян –

Нагороджено орденом "За заслуги" III ступеня МАСЛОВА Олександра Федоровича - голову Харківської обласної колегії адвокатів, голову Харківського обласного відділення Спілки адвокатів;

присвоєно почесне звання "ЗАСЛУЖЕНИЙ ЮРИСТ УКРАЇНИ" членам Спілки адвокатів України:

АЗАРОВУ Юрію Вікторовичу - адвокату адвокатського об'єднання "Донецька обласна колегія адвокатів";

БОРИСОВУ Якову Борисовичу - адвокату адвокатського об'єднання "Одеська обласна колегія адвокатів";

ВАГІНІЙ Наталії Андріївні - голові Хмельницького обласного громадського об'єднання адвокатів "Агенція Захисту";

ГОРБЕНКО Тетяні Михайлівні - адвокату Шевченківської колегії адвокатів міста Києва;

КОВАЛЬОВУ Сергію В'ячеславовичу - адвокату адвокатського об'єднання "Волинська обласна колегія адвокатів";

МОЧАЛОВІЙ Любові Олексіївні - начальниці юридичної консультації Гагаринського району міста Севастополя;

ПОПОВЧЕНКУ Василю Олександровичу - адвокату адвокатського об'єднання "Донецька обласна колегія адвокатів";

ХЕРСОНСЬКОМУ Леоніду Соломоновичу - адвокату адвокатського об'єднання "Одеська обласна колегія адвокатів".

ЗАКОНОПРОЕКТНА РОБОТА СПІЛКИ В ІНШИХ НАПРЯМАХ

Робочий момент засідання Національної комісії із зміцнення демократії та утвердження верховенства права

Спілка проводить різнобічну діяльність у законотворчому процесі, це, перш за все, ініціативи з подання нових проектів законів, пропозиції щодо внесення змін у чинне законодавство, відгуки на законопроекти, які надходять на рецензування до САУ з Верховної Ради, Кабінету Міністрів, Мінюсту, різних відомств. Крім того – це наукове обґрунтування нових концепцій, наукове коментування кодексів і судової практики, наукові розробки з актуальних проблем, написання членами САУ дисертаційних досліджень. Це також висновки з проблемних питань застосування законодавства, узагальнення судової і адвокатської практики. Все це дає можливість ефективно брати участь у законотворенні.

Слід зауважити, що адвокатура в цілому і Спілка адвокатів зокрема, мають дуже потужні наукові кадри, оскільки саме наукові працівники та викладачі вузів здебільшого практикують в адвокатурі, бо інтеграція науки і практики

найважливіша умова результативності наукових досліджень та викладацької діяльності.

Серед адвокатів-членів Спілки є чимало вчених – академіків, член-кореспондентів Академії правових наук України, докторів і кандидатів юридичних наук, які залучаються не тільки до наукової роботи в САУ, а й до законопроектної роботи. Зазвичай до Спілки адвокатів України надсилаються на рецензування проекти законів з профільних комітетів Верховної Ради, проекти рішень Конституційного Суду України або звернення від різних відомств щодо висловлення думки з конкретних питань.

Науковий і практичний потенціал Спілки визнається як в Україні, так і поза її межами, тому саме й запрошують її до співпраці в законотворчій сфері.

Члени Спілки адвокатів є радниками народних депутатів України, а нерідко просто висловлюють свою професійну

думку парламентарям з недосконалої того чи іншого закону або складнощів у його застосуванні. Наприклад, член Ради САУ Бірюкова А.М. має певний досвід роботи в комітетах Верховної Ради, члени правління САУ працюють у різних комісіях, що створюються для роботи над законопроектами, беруть участь у парламентських і комітетських слуханнях.

Важливе значення надається роботі віце-президентів САУ Ізовітової Л.П. та Жуковської О.Л. у Вищій Раді юстиції, президента САУ Т.Варфоломеєвої – у Національній комісії зі зміцнення демократії та утвердження верховенства права при Президентові України, в Науково-експертній раді з питань нотаріату при Міністерстві юстиції України, в Консультативній раді з питань ювенальної юстиції при Інституті законодавства Верховної Ради України, Громадській раді при Міністерстві юстиції України, члена правління САУ Гревцової Р.Ю. у громадських організаціях, в тому числі іноземних, з проблем медичного права, членів САУ, котрі активно співпрацюють з питань застосування законодавства з місцевими органами влади.

Особлива роль Консультативного бюро з захисту прав людини Спілки адвокатів України, котре надає допомогу громадянам, які звертаються за захистом до Європейського Суду, адже відстоюючи певну правову позицію, що буде сприйнята Європейським судом, вони створюють нову правозастосовчу практику.

Члени законопроектної комісії САУ докладають зусиль, аби думка адвокатів була почута парламентарями, особливо у сфері захисту прав і свобод людини і громадянина. Недарма у перші роки свого існування Спілка адвокатів мала право законодавчої ініціативи, котрим скористалася, подавши законопроект "Про адвокатуру", який фактично і став чинним до цього часу законом.

Всеукраїнська громадська організація "Спілка адвокатів України" нещодавно висунула нову ініціативу, заснувавши Бюро законодавчих ініціатив (on-Line).

Законопроектна комісія САУ завжди відкрита для будь-яких пропозицій щодо вдосконалення чинного законодавства

Спілка у 2008 році: ХРОНІКА

Доробок САУ у 2008 році був доволі широким за спектром і інтенсивним. Найбільш знакові події подано нижче у форматі інформаційної стрічки без збереження хронології.

Київ, лютий 2008

Президент САУ Варфоломеєва Т.В. запропонувала внести зміни до статті 59 Конституції України, зокрема щодо покладення виключно на адвокатуру здійснення захисту і представництва, надання правової допомоги при веденні справ в судах та інших державних органах. Цю пропозицію вона висловила Міністру юстиції України М.В.Оніщуку на засіданні Комітету з прав людини і основоположних свобод Національної комісії із зміцнення демократії та утвердження верховенства права, а також на нарадах, круглих столах, де обговорювалися питання уніфікації професії, внесення змін до Конституції та чинного законодавства.

Всеукраїнська нарада голів КДКА за участю членів ВККА, на якій було створено робочу групу з розробки пропозицій до проекту Закону "Про адвокатуру"

Київ, грудень 2008

Внесено пропозиції до проекту Кримінально-процесуального кодексу, який було репрезентовано на засіданні Національної Комісії із зміцнення демократії та утвердження верховенства права, яке проходило за участю Президента України.

Київ, березень 2008

Президент САУ виступила на комітетських слуханнях з порядком денним "Про проект редакції нового Закону України "Про прокуратуру". В Комітеті Верховної Ради з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності зібралися народні депутати, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, члени колегії Генеральної прокуратури України, прокурори областей, міст Києва і Севастополя, представники Служби безпеки України, міністерств: внутрішніх справ, юстиції, Верховного Суду України, інших центральних органів державної влади, провідні вчені, визначні фахівці-практики, представники Спілки адвокатів України, Української асоціації прокурорів, інших громадських організацій.

Київ, січень 2008

В Академії адвокатури України за сприяння Спілки адвокатів України та редакції журналу "Адвокат" пройшло перше засідання постійнодіючого Круглого столу з проблем адвокатури. Тема обговорення – "Адвокатська

Відкриття Загальноукраїнського тижня права

таємниця" – обумовлена новими реаліями щодо сучасного наповнення цієї найважливішої гарантії адвокатської діяльності.

Київ, лютий 2008

Президент САУ взяла участь у проведеному USAID круглому столі "Конституційні аспекти судової реформи в Україні".

Київ, лютий 2008

На прохання Комітету Верховної Ради України представником від САУ у робочій групі з доопрацювання законодавства з питань боротьби із корупцією рекомендовано віцепрезидента САУ Бойка П.А.

Київ, лютий 2008

У Міжнародній науково-практичній конференції "Впровадження нового Цивільного кодексу в Україні" взяли участь члени правління і ради САУ.

Одеса, березень 2008

Спілка адвокатів України провела Всеукраїнську нараду з питань реформування адвокатури.

Парламентські слухання з питань боротьби з організованою злочинністю і корупцією

Київ, червень 2008

Президент САУ взяла участь і виступила на слуханнях у Комітеті Верховної Ради України з питань боротьби з організованою злочинністю і корупцією. Слухання на тему: "Антикорупційна політика і практика: проблеми законодавчого забезпечення" зібрали велику аудиторію - народні депутати, судді, адвокати, відомі вчені-юристи, керівники всіх юридичних відомств, представники громадських організацій та бізнесу, іноземні експерти обговорили законопроекти щодо боротьби з корупцією. Велася пряма трансляція по телебаченню.

Київ, червень 2008

У конференції «Обмеження свободи на судових стадіях процесу: теорія та проблеми практики», яку провели Швейцарська агенція з розвитку та співробітництва, Верховний Суд України, Генеральна прокуратура України, Міністерство внутрішніх справ України, Центр суддівських студій взяли участь президент САУ Т.В. Варфоломєєва та відомий адвокат Зейкан Я.П. Конференцію відкрили: перший заступник Міністра юстиції Корнійчук Є.В., голова Судової палати у кримінальних справах Верховного Суду Короткевич М.Є., Директор Центру суддівських студій Верещинська Н.О, виконуюча обов'язки директора Бюро співробітництва Швейцарії в Україні пані Каті Шнайтер.

Київ, червень 2008

Президент САУ Варфоломєєва Т.В. виступила в обговоренні питань Круглого столу "Удосконалення законодавчого регулювання порядку добору, перевірки, підготовки та рекомендації до призначення кандидатів на посаду судді", який проводили Академія правових наук України і Міжнародний фонд "Центр суддівських студій" за сприяння Швейцарської агенції з розвитку та співробітництва. У засіданні взяла участь член правління САУ адвокат, доцент О.С. Захарова. В обговоренні матеріалів та пропозицій наукового дослідження виступила також Ольга Жуковська – член Вищої Ради юстиції, віце-президент САУ.

Робочий момент засідання постійнодіючого круглого столу з проблем адвокатури

Москва, червень 2008

У роботі першої конференції-круглого столу Федеральної палати адвокатів Російської Федерації з питань співробітництва і взаємодії адвокатського співтовариства в країнах СНД і балтійських держав, що відбулася у Москві, взяла участь українська делегація, до складу якої увійшли київські та харківські адвокати - члени Спілки адвокатів України.

Київ, червень 2008

Спілка адвокатів провела Круглий стіл на тему: «Новий законопроект «Про адвокатуру» – спірні питання і шляхи їх розв'язання». В обговоренні проблем щодо уніфікації юридичної професії та інших спірних питань законопроекту взяла участь понад 50 адвокатів – учасників семінару-тренінгу, що проводили САУ, Консультативне бюро з прав людини та Рада Європи. Відбулася відверта і дуже корисна розмова професіоналів. Дехто був категоричним, вважаючи уніфікацію неприпустимою ні в якому разі, інші готові на компроміс, але тільки за умов складання кваліфікаційного іспиту юристами-підприємцями. Це, зокрема, пояснювали низьким рівнем правової допомоги, що надають юристи-підприємці, в свою чергу причину дехто вбачає у низькому рівні підготовки юристів у багатьох юридичних вузах.

Київ, квітень 2008

Американська асоціація юристів "Ініціатива з верховенства права" в Україні (ABAROLI Україна) провела експертне обговорення проекту концепції реформування юридичної освіти. На запрошення американської сторони

в засіданні взяла участь президент САУ, ректор Академії адвокатури України Т.Варфоломеєва.

Київ, квітень 2008

Президент САУ Варфоломеєва Т.В., член правління САУ Гревцова Р.Ю. взяли участь в урочистих заходах, присвячених 10-річчю заснування інституції Уповноваженого ВР з прав людини та 60-річчю Загальної декларації прав людини на запрошення Уповноваженого з прав людини Ніни Карпачової – в урочистому пленарному засіданні Міжнародної конференції “Сучасні виклики правам і свободам людини”, що відбулася у сесійній залі Верховної Ради України. Відкрив засідання і виступив з промовою Голова Верховної Ради Яценюк А.П. Віце-президенти САУ Ізовітова Л.П. та Жуковська О.Л. були присутні на Урочистих зборах в Національній опері України, де з промовою виступив Президент України Ющенко В.А.

Київ, листопад 2008

У засіданні Круглого столу з питань викладання прав людини в школах взяв участь і виступив член правління САУ Гончаренко С.В.

Київ, травень 2008

Українська медико-правова асоціація, Спілка адвокатів України, Академія адвокатури України за сприяння Національного медичного університету ім. О.О. Богомольця,

Суддя КСУ М.Маркуш та Т.Варфоломеєва на Міжнародній конференції “Сучасні виклики правам і свободам людини”, що проходила у Верховній Раді

Українського інституту стратегічних досліджень МОЗ України, Всеукраїнського лікарського товариства, Всеукраїнської асоціації захисту прав пацієнтів “Здоров’я нації”, Асоціації лікарів Миколаївського регіону провели Круглий стіл “Концепція розвитку медичного права і законодавства України у галузі охорони здоров’я”.

Одеса, травень 2008

В Одесі відбулася науково-практична конференція “Застосування правил адвокатської етики: теоретичні питання і практика”, а також круглий стіл “Організаційні та етичні проблеми уніфікації професії”. У цих заходах взяли участь адвокати з Києва, Харкова, Одеси, Донецька, Дніпропетровська, Полтави, голови кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури та дисциплінарних палат КДКА з регіонів України, декілька членів Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури, науковці.

Київ, березень 2008

У засіданні Консультативної ради з питань ювенальної юстиції взяла участь і виступила в обговоренні проблем впровадження пробації як засобу альтернативного ув’язненню, президент САУ Т.Варфоломеєва. Рада проводилася Інститутом законодавства Верховної Ради України спільно з Представництвом Дитячого Фонду ООН (ЮНІСЕФ) в Україні.

Перша конференція-круглий стіл Федеральної палати адвокатів РФ з питань співробітництва і взаємодії адвокатського співтовариства СНД і Балтії

Київ, 2008

У Круглому столі на тему: «Про стан законодавчого забезпечення діяльності органів внутрішніх справ України», який провів Комітет Верховної Ради України з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності, взяла участь і виступила президент САУ Т.Варфоломеєва. Обговорювалися питання реформування органів внутрішніх справ України, зокрема законопроекти «Про органи внутрішніх справ», «Про національну міліцію», «Про статус слідчих», «Про Державну прикордонну міліцію». Крім того, презентовано проекти редакцій нових законів України «Про міліцію», «Про службу в органах внутрішніх справ».

Київ, вересень 2008

Віце-президент Спілки адвокатів України Жуковська О.Л. взяла участь у зустрічі з членами Робочої групи з безпідставних затримань Ради ООН з прав людини. В роботі цієї підсумкової зустрічі взяли участь окрім делегації Ради ООН з прав людини (Маліка Ель Гаджі Соу - заступника голови РГБЗ, керівника делегації, Шахіна Сардара Алі – члена РГБЗ, Ореста Новосада – начальника відділу громадянських

та політичних прав Департаменту спеціальних заходів Офісу Верховного комісара ООН з прав людини, Ніколаса Шульца – співробітника Секретаріату РГБЗ Департаменту спеціальних заходів Офісу Верховного комісара ООН з прав людини) представники низки Міністерств і відомств, предмет діяльності котрих є дотичним до відповідної проблематики: Міністерства юстиції, Державного департаменту з питань виконання покарань, Міністерства внутрішніх справ, Державної прикордонної служби України, Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту, Міністерства освіти та науки, Міністерства охорони здоров'я, Вищої ради юстиції, Міністерства закордонних справ, Генеральної прокуратури України.

Під час свого виступу віце-президент САУ наголосила на низці проблем, пов'язаних із станом фахового правознавства в Україні і необхідності їх законодавчого вирішення шляхом розширення професійних прав адвокатів та гарантії адвокатської діяльності, посилення ролі захисника в процесі, надання права на здійснення захисту лише адвокатам, зміцнення адвокатури шляхом створення професійної асоціації адвокатів. У відповідь заступник міністра юстиції Ємельянова І.І. запевнила у готовності Міністерства підтримати відповідний законопроект (щоправда, незрозуміло, законопроект Міністерства юстиції чи законопроект робочої

Робоча нарада з питань реформування вищої юридичної освіти в Україні за участі представників Спілки адвокатів України

Конференція "Застосування правил адвокатської етики: теоретичні питання і практика", Одеса. З рефератом виступає В.Гайворонська

групи, створеної при ВККА, які принципово відрізняються).

Київ, листопад 2008

Віце-президент Спілки адвокатів України Жуковська О.Л. взяла участь у Презентації Моніторингового звіту стану незалежності суддів в Україні, що був організований Центром суддівських студій за підтримки Ради суддів України, регіональних рад суддів, Спілки адвокатів України, Української асоціації прокурорів в рамках реалізації українсько-швейцарського проекту "Підтримка судової реформи в Україні. Сприяння зміцненню незалежності суддів". В рамках моніторингу було здійснено опитування суддів, прокурорів, адвокатів, проведено аналіз публікацій у пресі з судової тематики. Під час доповіді віце-президент САУ звернулась до суддівського корпусу з проханням підтримати законотворчі зусилля САУ, спрямовані на створення в Україні професійної асоціації адвокатів, зміцнення професійних прав адвокатів та гарантії адвокатської діяльності, загалом підвищення ролі адвокатури у належному відправленні судочинства.

Київ, листопад 2008

Віце-президенти Спілки адвокатів України Жуковська О.Л. та Ізовітова Л.П. взяли участь у зустрічі з представником Генерального секретаря Ради Європи з координації Програм співробітництва в Україні паном Аке

Петерсеном з приводу питань початку імплементації Спільної програми Європейської Комісії та Ради Європи "Прозорість та ефективність судової системи України". Оскільки важливий сегмент програми присвячений реформуванню адвокатури, створенню професійної асоціації адвокатів та поширенню деонтологічних правил, і реформуванню дисциплінарних процедур стосовно адвокатів, Віце-президенти САУ запропонували низку інших дотичних заходів, зокрема: обговорення питань засад уніфікації адвокатської професії в регіонах на базі відділень САУ, широке обговорення відповідних проблем в ЗМІ, створення адвокатських кімнат в судах (тобто продовження програми, ініційованої САУ в 2007 році) тощо. Представникам офісу програми в Києві були передані письмові пропозиції, спільно підготовлені САУ та Академією адвокатури України.

Київ, листопад 2008

Віце-президенти Спілки адвокатів України Жуковська О.Л. та Ізовітова Л.П. взяли участь у засіданні Керівного комітету з нагоди початку Спільної програми Європейської Комісії та Ради Європи "Прозорість та ефективність судової системи України". Під час презентації програми та її обговорення, віце-президент САУ наголосила на необхідності доповнення програми в частині, що стосується адвокатури за-

Презентація спільної програми Європейського Союзу та Ради Європи "Прозорість і ефективність судової системи України" (фото з сайту МЮ)

ходами, запропонованими САУ під час зустрічі з представником Генерального секретаря Ради Європи з координації Програм співробітництва в Україні паном Аке Петерсенном, зазначивши, що досягнення цілей програми є неможливим без зміцнення адвокатури та належного законотворчого вирішення питань безоплатної правової допомоги, з чим погодились більшість представників організаторів проекту.

Одеса – Київ, січень – грудень

Академією адвокатури України та Спілкою адвокатів України з січня 2008 р. запроваджено постійно діючий Круглий стіл з проблем адвокатури, який провадився з січня 2008 щомісячно. Теми круглих столів: «Адвокатська таємниця», «Концептуальні засади реформування законодавства про адвокатуру», «Професійні права адвоката», «Організаційні та етичні питання уніфікації професії», «Організаційні форми адвокатської діяльності в законопроектах про адвокатуру», «Концепція розвитку медичного права і законодавства України у галузі охорони здоров'я», «Новий законопроект «Про адвокатуру» – спірні питання і шляхи їх розв'язання», «Європейська модель української адвокатури» (до питання про законопроект «Про адвокатуру»).

Київ, березень 2008

На засіданні Круглого столу з проблем адвокатури, присвяченому професійним правам адвоката, обмінялися думками учасники – члени САУ: кандидат юридичних наук Р.Гревцова, кандидат юридичних наук О.Хотинська, доцент В.Бояров, д.ю.н. Т.Варфоломеєва, В.Титов та інші поставили дуже важливі питання щодо збирання і подання адвокатами доказів, участі у доказуванні за умов обмеження можливостей із збирання необхідної інформації, обговорювалося питання отримання адвокатських запитів, які здебільшого ігноруються суб'єктами, що мають надавати необхідну інформацію тощо.

Київ, грудень 2008

Започатковану в 2007 р. Спілкою адвокатів України та Академією адвокатури України Міжнародну наукову конференцію "Верховенство права в адвокатській

діяльності" проведено вдруге у переддень Дня адвокатури. Адвокати і вчені у своїх доповідях і в обговоренні розкрили дуже важливі аспекти застосування цього принципу в захисті прав людини.

Київ, вересень 2008

Президент САУ Варфоломеєва Т.В. та віцепрезидент САУ Бойко П.А. взяли участь у Круглому столі «Про стан законодавчого забезпечення діяльності органів внутрішніх справ України», що провів Комітет Верховної Ради з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності. У своєму виступі президент САУ наголосила на необхідності пришвидшення реформи адвокатури й доцільності її проведення одночасно з реформою прокуратури, судівництва, міліції, а також зупинилася на питаннях підвищення якості юридичної освіти.

Київ, липень 2008

Укруглому столі «Презентація Доповіді правозахисних організацій «Права людини в Україні – 2007» взяла участь президент САУ Варфоломеєва Т.В. Організатором цього заходу була Українська Гельсінська спілка з прав людини, за підтримки Комітету з прав людини та основоположних свобод Національної комісії із зміцнення демократії та утвердження верховенства права, за участю Міністерства юстиції України. Були присутні представники правозахисних організацій, науковці та експерти, представники органів влади та міжнародних організацій. Обговорено питання дотримання прав людини та основоположних свобод у країні протягом 2007 року, озвучено позицію правозахисників та представників органів влади з 8 найбільш болючих питань.

Презентація Моніторингового звіту стану незалежності суддів в Україні. Виступають О.Захарова та О.Жуковська

Київ, жовтень 2008

Урочиста конференція «Український юрист: професійна і соціальна відповідальність» відбулася в Міністерстві юстиції з нагоди професійного свята – Дня юриста. Міністр юстиції України, Голова Національної комісії із зміцнення демократії та утвердження верховенства права Микола Оніщук говорив про Українську юстицію – проблеми і пріоритети діяльності на шляху до правової держави. Посол США Вільям Тейлор привітав юристів і побажав успіхів у професійній діяльності. Голова Центральної виборчої комісії Володимир Шаповал виступив з доповіддю «Конституційна реформа в світлі очікувань правників». Директор Американської Асоціації Юристів Шеллі Вік висвітлила тему «Уніфікована асоціація адвокатів в Україні: виклики в контексті правової реформи». Вручено нагороди. Від САУ були присутні президент Т.В.Варфоломеєва, віце-президенти О.Л.Жуковська та Л.П.Ізовітова.

Кишинев, вересень 2008

Член Ради САУ Ваннікова А.М., яка представляє Спілку адвокатів України у комісії з підготовки законопроекту про безоплатну правову допомогу, що створена при Міністерстві юстиції України, взяла участь у міжнародному семінарі з забезпечення якості безоплатної юридичної допомоги, який проходив у Кишиневі. На відкритті семінару була присутня заступник Міністра юстиції Молдови Олена Мокану.

Майстер-клас адвоката Й.Бронза у Одесі

Круглий стіл в Міністерстві юстиції щодо викладання прав людини в школах

Київ, листопад 2008

Президент САУ взяла участь у роботі ІХ з'їзду суддів України, на якому, зокрема, обговорювалися проблеми законодавчого регулювання.

Київ, вересень 2008

Круглий стіл ССВЕ з питань законодавства про адвокатуру зібрав адвокатів з різних регіонів. Тематика була підібрана саме для України у зв'язку з реформою адвокатури. Адвокати безпосередньо почули відповіді щодо організаційних засад адвокатури, створення національних організацій адвокатури тощо. Спілка адвокатів, як наглядовий член цієї організації, надала організаційну допомогу у підготовці цього важливого заходу. В круглому столі взяли участь відомі міжнародні експерти

з різних країн світу.

Київ, листопад 2008

Засідання Асоціації процесуалістів України було присвячено актуальній темі – «Докази і доказування в кримінальному, цивільному та адміністративному процесах». У дискусії взяли участь президент САУ, д.ю.н. Варфоломеєва Т.В., член Правління САУ доцент Захарова О.С., член Ради САУ, к.ю.н. Бірюкова А.М., а також професор Шумило М.В. (проректор Академії СБУ) – голова Асоціації процесуалістів, провідні викладачі вузів (КНУ внутрішніх справ, НЮАУ ім. Я.Мудрого, Донецький юридичний інститут, Донецький університет економіки та права, Міжгалузевий інститут управління), адвокати, аспіранти, магістранти.

Київ, листопад 2008

До розв'язання гендерних проблем долучилися адвокати. Президент САУ виступила в дискусії на круглому столі «Участь жінок у політичному житті та жіноче лідерство в Україні», що проходив за програмою розвитку ООН в Україні.

Київ, жовтень 2008

У зустрічі з представниками USAID взяла участь президент Спілки адвокатів України Варфоломеєва Т.В., яка поділилася з присутніми думками щодо реформи юридичної освіти, а також з приводу реформи адвокатури України і шляхів підвищення кваліфікації адвокатів.

Київ, грудень 2008

На запрошення Національної парламентської бібліотеки України [10 грудня 2008 р.] президент САУ взяла участь у круглому столі, присвяченому Міжнародному Дню прав людини, і виступила з питань забезпечення захисту прав громадян, наголосила на проблемах, що виникли у зв'язку з проведенням судової реформи, реформуванням законодавства про адвокатуру. Учасники круглого столу взяли участь у презентації книжкової виставки „Право бути людиною”, присвяченої 60-тій річниці підписання Загальної декларації прав людини.

Київ, грудень 2008

Президент САУ Тетяна Варфоломеєва та член правління САУ Алла Ваннікова зустрілися з міжнародними експертами щодо законопроекту “Про безоплатну правову допомогу”. Відомий юрист Ромон Мюллера, який входить до складу експертної групи, вже раніше мав нагоду знайомитися і давати висновок щодо ситуації в адвокатурі України, зокрема, пов'язаної з рішенням КС у справі Солдатова. На численні запитання експертів українські адвокати дали вичерпні й відверті відповіді, не скривали своїх негативних оцінок проекту, який спрямований на підпорядкування державі адвокатів, котрі надаватимуть безоплатну правову допомогу. На думку президента САУ цей проект є неконституційним, організація надання правової допомоги та її кваліфіковане здійснення має залишатися в самій адвокатурі, також слід узгодити цей законопроект не

Президент САУ Т.Варфоломеєва, суддя
Федерального суду претензій США Богдан
Футей, адвокат Ірина Калинська

тільки з Конституцією, а й із законом “Про адвокатуру”, з КПК, ЦПК тощо. Т.В.Варфоломеєва висловила сумніви у доцільності проводити уніфікацію професії без належних гарантій, які б забезпечували здійснення захисту і представництва в судах виключно адвокатами. Вона також висловила занепокоєння активній позиції декотрих правників щодо перетворення адвокатської діяльності на підприємницьку, що завдасть значної шкоди адвокатській професії. Президент САУ також висловила сумніви у доцільності кардинальних реформ в адвокатурі в період кризи, яка виникла в Україні.

Київ, грудень 2008

Віце-президент САУ Бойко П.А. виступив на робочому засіданні Громадської ради при Службі безпеки України на тему „Проблемні питання протидії корупції: роль неурядових українських та міжнародних організацій”, у якому взяв участь перший заступник Голо-

Семінар з проблем застосування СКПЛ,
проведений за сприяння Ради Європи

ви БУ Тиберій Дурдинець. Петро Бойко назвав декотрі причини корупції і дії щодо боротьби з нею.

Київ, грудень 2008

Президент САУ взяла участь в урочистому відкритті Тижня права, який проводився в Україні вперше. Відкрив цей захід Міністр юстиції Микола Онішук. Від імені членів САУ президент Співки адвокатів тепло привітала учасників Тижня права та гостей. Разом з Міністром юстиції оглянула виставку, на якій представлено досвід вузів, юридичних клінік, видавництва.

Київ, грудень 2008

На запрошення Американської асоціації юристів президент САУ Варфоломеєва Т.В. та член правління САУ Захарова О.С. взяли участь у роботі півфіналу та фіналу журі III Національної олімпіади юридичних клінік із консультування клієнтів. У нагородженні переможців, якими стали студенти Острозької Академії, взяли участь заступник Міністра юстиції В.Богатир, начальник департаменту МОН Я.Болюбаш, голова Київського регіонального Центру АПРНУ О.Копиленко, суддя Конституційного Суду В.Шишкін.

ПРОГРАМА САУ З БЕЗОПЛАТНОЇ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ

Відповідно до Плану заходів із виконання обов'язків та зобов'язань України, що випливають з її членства в Раді Європи, затвердженого Указом Президента України від 20 січня 2006 року № 39/2006, було розроблено проект Концепції формування системи безоплатної правової допомоги. Над ним працювали досвідчені юристи, які увійшли до складу Ради з координації реформи безоплатної правової допомоги, утвореної Міністром юстиції України наказом від 24 січня 2006 року №58/7 «Про заходи щодо реформування безоплатної правової допомоги». До Ради було включено президента Спілки адвокатів України Варфоломееву Т.В.

Рада розпочала підготовку законопроекту «Про безоплатну правову допомогу», а також допомагала у відборі кадрів через конкурс для роботи в експериментальних офісах з безоплатної правової допомоги. Згодом президент САУ вийшла із складу Ради, не поділяючи ідею проекту закону «Про безоплатну правову допомогу», згідно

Експертний висновок щодо проекту Закону України «Про безоплатну правову допомогу»

Наприкінці року Рада Європи оприлюднила висновок щодо законопроекту «Про безоплатну правову допомогу».

Експертами від РЄ виступили: Девід Гладвелл, колишній керівник апарату цивільного апеляційного суду Англії та Уельсу (Велика Британія) та Рамон Муллерат Балманья, адвокат, колишній голова Ради адвокатських колегій і правничих об'єднань Європи (ССВЕ) (Іспанія).

Експерти вважають, що проект Закону «Про безоплатну правову допомогу» в цілому означає значний поступ у порівнянні з нині наявною системою та свідчить про велику роботу тих, хто брав участь у його розробці й опрацюванні. Однак, на думку експертів, деякі аспекти проекту потребують додаткового аналізу. На зустрічах з експертами були висловлені занепокоєння, що розробники проекту не взяли повною мірою до уваги практичні уроки трьох пілотних проектів. Експерти поділяють це занепокоєння.

Наразі також існують чималі побоювання, що положення нового закону не діятимуть без належного забезпечення незалежності адвокатів та змін у структурі об'єднань представників адвокатської професії. Те, що зараз є в Україні в цьому відношенні, не відповідає, зокрема, стандартам, які викладені в Методах оцінки системи кримінальної юстиції (2006 р.), напрацьованих ООН і ОБСЄ.

Як слідує з останньої тези, прийняття цього закону саме по собі не дасть усіх бажаних змін; експерти наголошують на тому, що країна також потребуватиме реформ у системі судочинства і змін до кримінального кодексу.

Повний текст документу див. на сайті САУ (www.cay.org.ua).

30.10 2008, Хмельницький. Підписання угоди про співпрацю з надання безоплатної правової допомоги

Члени правління і Ради САУ Алла Ваннікова, Наталя Вагіна, Віктор Кікас

з яким адвокати, які її надаватимуть, потраплять у підпорядкування державному органу, що протирічить принципам адвокатської діяльності. Замість неї від САУ була рекомендована член Ради САУ Ваннікова А.М. Член правління САУ Наталя Вагіна – директор Офісу громадських адвокатів у м. Хмельницькому, в Білій Церкві такий офіс очолює член Ради САУ В.Кікас. З метою ознайомлення з досвідом організації надання безоплатної правової допомоги адвокати, котрі працюють у зазначених офісах за програмою Міжнародного фонду “Відродження” побували в Литві, Молдові, Ізраїлі (2008 р.). Для них проводяться навчальні семінари, тренінги. Проект

Закону України “Про безоплатну правову допомогу”, підготовлений Радою, був винесений на обговорення на офіційному сайті Мінюсту. Представник САУ в Раді з координації реформи безоплатної правової допомоги А.Ваннікова

неодноразово брала участь у нарадах в Харкові, Хмельницькому, Білій Церкві, де діють такі офіси, у семінарі-тренінгу в Криму, а також у складі конкурсних комісій, котрі відбирають адвокатів для роботи в цих офісах з надання безоплатної правової допомоги.

Спілка адвокатів України виклала свою позицію щодо майбутнього закону “Про безоплатну правову допомогу” у листі Міністру юстиції України М.Оніщуку. 9 червня відбулося засідання Ради, де А.Ваннікова виступила у дискусії і пояснила позицію САУ. Не-

Українська делегація з Послом України у Державі Ізраїль під час перебування у цій країні з ознайомчим візитом

гативне ставлення САУ до законопроекту президент САУ Варфоломеева та член правління Ваннікова виклали міжнародним експертам, котрі спеціально зустрілися в Києві з юристами щодо зазначеного проекту закону. Врешті надійшов їх негативний висновок на надісланий Мін’юстом на експертизу до Ради Європи законопроект.

На початку жовтня віце-президент Спілки адвокатів України П.А.Бойко перебував у складі делегації у Вільнюсі, де знайомився з діяльністю Литовської адвокатури, яка пройшла реформування, зокрема з організацією надання безоплатної правової допомоги. Відбулися зустрічі з литовськими колегами, зокрема, головою Адвокатури Литви Леонасом Віргиніусом Папіртісом, з головою Комітету з питань права і правопорядку Сейму Литви Юлюсом Сабатаускасом та іншими відомими юристами.

Президент САУ Варфоломеева Т.В. систематично здійснює прийом громадян і надає безоплатно правову допомогу тим, хто звертається до Спілки адвокатів. Постійно адвокатами надаються безкоштовні юридичні поради громадянам у Консультативному бюро з прав людини Спілки адвокатів України та його філіалах у різних регіонах України. Директор Консультативного бюро К.М.Бузаджи нещодавно відстояв інтереси клієнтів, які зверталися до Бюро, в Європейському суді з прав людини у кількох розглянутих там справах. Для адвокатів, зокрема тих, хто працює в філіалах Консультативного бюро, САУ спільно з Радою Європи проводить навчальні семінари.

САУ сприяє підвищенню рівня захисту та надання правової допомоги фізичним і юридичним особам; створенню належних умов для активної професійної і громадської діяльності адвокатів, впровадженню науково-технічних засобів у їх роботу; сприяє науковій розробці питань, пов'язаних з діяльністю адвокатури.

Програма сприяння облаштуванню робочого місця адвоката в судах

Продовжувався проект "Сприяння облаштуванню робочого місця адвоката в судах та організації роботи сучасного офісу адвоката" (заснований у 2006 р.). Завдяки активним діям голови Рівненського відділення САУ Луцюка П.С. адвокатам було виділено приміщення в суді для "адвокатської кімнати", яка облаштована необхідною технікою.

САУ звернулася до ВККА і КДКА щодо підтримки цієї програми в регіонах.

Програми підвищення кваліфікації

Підвищенню рівня захисту та надання правової допомоги сприятимуть школи адвокатської майстерності, котрі зараз активно відроджуються в регіонах. Зокрема, віце-президент САУ Луцюк П.С. разом з відомими адвокатами щомісяця проводять у такій школі заняття з молодими адвокатами. Ефективно діє Школа в Одесі, де її очолює віце-президент САУ Бронз Й.Л. Навчання молодих адвокатів проходять у Вінниці, там їх проводить відомий адвокат Терещенко О.В., котра багато років поспіль очолювала Вінницьке обласне відділення САУ.

Проводяться навчальні семінари і тренінги для членів Консультативного бюро з прав людини Співки та адвокатів, що співпрацюють з його філіями.

В Одесі 2 квітня відбувся вперше в Україні Майстер-клас видатного сучасного адвоката Й.Бронза, ім'я якого внесено в Золоту книгу адвокатури України. У присутності своїх колег з різних регіонів, студентів Академії адвокатури України він вимовив незабутню промову, яка буде у найближчий час опублікована.

ПРОГРАМИ САУ З ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ НАДАННЯ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ

Інформаційне забезпечення професійної діяльності

Члени САУ у 2008 році брали активну участь у написанні коментарів до КПК, КК, юридичних словників тощо.

Кіровоградська, Одеська, Тернопільська КДКА спільно з відповідними колегами адвокатів та відділеннями САУ видають інформаційно-методичні бюлетені, де публікуються матеріали на допомогу адвокатам, судова практика, зразки процесуальних документів тощо.

САУ продовжує розповсюджувати для адвокатів підготовлені разом з Одеською колегією адвокатів та відділенням САУ посібник, де зібрана судова практика.

Закінчується створення реєстру, за

допомогою якого САУ зможе робити швидко розсилку інформаційних матеріалів.

На сайті САУ та на Незалежному Інтернет-порталі "Українська адвокатура" збільшено розміщення коментарів до законодавства, методичних рекомендацій тощо.

Академія адвокатури України заснувала новий науково-методичний Інтернет журнал, де також вміщується цікава інформація для адвокатів.

Продовжується підготовка і видання методичних посібників для адвокатів (Науково-дослідний інститут адвокатури САУ спільно з Центром підвищення кваліфікації адвокатів Академії адвокатури України). Підготовлено до випуску

Проведення навчальних занять в школі "Адвокатської майстерності" Терещенко Ольгою Василівною

Дистанційний семінар за участю суддів ВСУ та викладачів Академії адвокатури

в 2008 році три посібника для адвокатів. У найближчий час вийдуть декілька номерів журналу "Адвокат".

Заходи зі сприяння зміцненню зв'язків між юридичною наукою, освітою і практикою

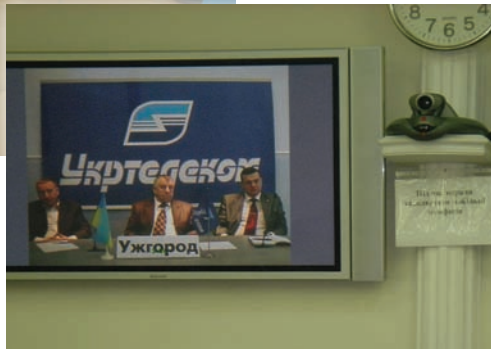
Значна кількість таких заходів проводиться не тільки у Києві, але й в багатьох регіонах. Це свідчить про сталі зв'язки між науковими установами, навчальними закладами і практикою.

Наукова розробка питань, пов'язаних з діяльністю адвокатури, сприяння усуненню недоліків у правозастосовній діяльності, здійснюється на базі Науково-дослідного інституту адвокатури САУ та Академії адвокатури України.

На жаль, регіональні відділення ще недостатньо беруть участь у подібних заходах.

На запрошення журналу "Человек и закон" президент САУ Варфоломеева Т.В. увійшла до складу редакційно-експертної ради цього журналу. В першому інтерв'ю журналістам цього видання вона розповіла про реформування адвокатури в Україні та пропозиції з вирішення актуальних питань адвокатської діяльності.

Проведено науково-практичні конференції, зокрема: "Застосування правил адвокатської етики: теоретичні питання і практика", "Верховенство права в адвокатській діяльності", круглий стіл "Організаційні та етичні проблеми уніфікації професії" та інші. Вивчається практика застосування правил адвокатської етики

Оголошено набір до Школи адвокатської підготовки. Реалізується науково-освітній проект для адвокатів з підвищення кваліфікації. У Рівному 15 серпня відбулися навчальні заходи для адвокатів, які провели віце-президент Спілки адвокатів України Луцюк П.С. та голова Вищої кваліфікаційної комісії адвокатури Висоцький В.І. Адвокати висловлюють зацікавленість у систематичному проведенні занять, спрямованих на постійне оновлення професійних знань, вдосконалення

адвокатської майстерності.

В Україні відновлюються школи молодих адвокатів. Так, 29 липня 2008 року в Рівному віце-президент Спілки адвокатів України Павло Луцюк відкрив школу молодого адвоката. Перед присутніми виступили адвокати Томашевський Йосип Петрович, котрий працює адвокатом понад 50 років, та голова дисциплінарної палати КДКА Рівненської області О.Бражніков.

Спільно з регіональними відділеннями проведено вперше в Україні дистанційні відео-семінари з актуальних питань практики. Зокрема, у квітні відбувся Другий дистанційний відео-семінар з питань сімейного права (До Міжнародного Дня сім'ї), зорганізований Академією адвокатури України та Спілкою адвокатів України. В ньому одночасно взяли участь адвокати, які знаходилися в студіях у Донецьку, Кіровограді, Києві, Рівному, Севастополі, Ужгороді, Харкові. Про судову практику і актуальні питання застосування законодавства протягом двох годин говорили судді Верховного Суду і адвокати з цих регіонів.

Продовжується участь у законопроектній роботі з безоплатної правової допомоги та організації офісів із надання

Чергова зустріч в Школі молодих адвокатів Рівненщини за участю голови ВККА Висоцького В.І.

безоплатної правової допомоги.

Проходять спільні засідання САУ з Асоціацією процесуалістів України. Представники Асоціації процесуалістів України, Академії адвокатури України, Університету "КРОК", Спілки адвокатів України обговорили питання: "Проблеми правомірності обмеження прав громадян у кримінальному судочинстві". У засіданні взяли участь відомі вчені, молоді адвокати з Києва, Харкова, Донецька. Відбулася цікава дискусія, яка вийшла за межі визначеного для обговорення питання. Присутні наголосили на актуальності теми.

Відбулась серія семінарів-практикумів для адвокатів з медичного права (спільно з Українською медико-правовою

Рівненський семінар для адвокатів і медиків

асоціацією). Зокрема, Рівненське відділення САУ, Українська медико-правова асоціація та Спілка адвокатів України за сприяння Управління охорони здоров'я Рівненської обласної державної адміністрації провели безкоштовний семінар-практикум "Правові питання діяльності закладів охорони здоров'я та особливості її юридичного супроводження".

Корисною є й діяльність Комітетів САУ з окремих галузей права. Комітети працюють сесійно, на засіданнях обговорюються актуальні, найбільш болючі питання науки і практики.

Захист соціальних та професійних прав і законних інтересів членів Спілки

Продовжувався проект САУ "Захист професійних і соціальних прав адвокатів і гарантій адвокатської діяльності".

Звернення Спілки адвокатів до органів влади торкалися не тільки захисту професійних прав адвокатів, а й проблем, пов'язаних з орендою та приватизацією приміщень адвокатських об'єднань.

Враховуючи складну ситуацію, що склалася в різних регіонах України щодо оренди приміщень адвокатських об'єднань, президент Спілки адвокатів, перебуваючи у Харкові, провела переговори з адвокатами та посадовими особами з приводу шляхів вирішення цих складних питань. Проблеми, які виникли з орендою адвокатських офісів, розглядалися на засіданні правління САУ.

З питань захисту професійних прав адвокатів у конкретних справах САУ звер-

Друга Міжнародна наукова конференція "Верховенство права в адвокатській діяльності"

талася до Уповноваженого Верховної Ради з прав людини. Відбулася зустріч пані Карпачової з президентом САУ Т.Варфоломеевою та віце-президентом П.Бойком, під час якої адвокати розповіли про невирішені проблеми в адвокатурі, котрі негативно впливають на виконання адвокатурою конституційних завдань, покладених на неї.

Про те, що професійні права адвокатів порушуються, САУ повідомила Генеральному прокурору України Медведьку О.І. Президент САУ навела конкретні факти порушення гарантій адвокатської діяльності в особистій з ним бесіді. Президент Спілки адвокатів України з конкретних фактів звернулася до Вищої кваліфікаційної комісії адвокатури і запропонувала, виступаючи на її засіданні, узагальнити випадки тиску на адвокатів, погроз на їх адресу, спонукання до розкриття адвокатської

таємниці, безпідставного усунення адвокатів з процесу, допити їх як свідків з питань, що віднесено до адвокатської таємниці та інші порушення професійних прав адвокатів і гарантій адвокатської діяльності та зробити все необхідне, щоб припинити подібні порушення

Уповноважений з прав людини Н.Карпачова під час Круглого столу з проблем юридичної освіти в Національній юридичній академії імені Ярослава Мудрого

з боку представників правоохоронних органів.

19 та 20 серпня у Спільці адвокатів України відбувалися робочі зустрічі президента САУ Варфоломеєвої Т.В., віце-президентів САУ Башенка С.В. і Луцюка П.С. Обговорювалися питання захисту професійних прав адвокатів, планові заходи САУ. В бесіді взяв участь член САУ адвокат Г., який подав письмове звернення до САУ щодо порушення його професійних прав слідчим. Прийнято рішення звернутися до Генерального прокурора України, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, до засобів масової інформації на захист порушених прав адвоката і з метою виключення подібних випадків.

Терміново у телефонному режимі обговорювалися питання захисту професійних прав адвокатів, які звернулися до САУ. З цього приводу президент САУ мала телефонну розмову з головою Дніпропетровської КДКА, головою відділення САУ, членом Ради САУ Вербою М.І., з головою ВККА Висоцьким В.І., з віце-президентами САУ, членом Правління САУ Тиханською Т.В., а також з членом Ради САУ, заступником голови Харківської колегії адвокатів В.Гайворонською. Висловлено одностайну думку щодо неприпустимості будь-яких порушень встановлених процедур розгляду дисциплінарних справ адвокатів у КДКА, а також порушень процесуальних прав, якими наділені адвокати для реалізації своїх професійних обов'язків.

САУ поширює історичні традиції української адвокатури

Продовжується Проект САУ і Академії адвокатури України "Золота книга адвокатури України" (заснований у 2005 р.). Як складова "Золотих сторінок історії адвокатури України" Академією адвокатури України спільно із Спілкою адвокатів України заснована програма "Адвокатура в об'єктиві", присвячена нашим сучасникам. Постійно діюча фотовиставка про адвокатів оновлюється і з нею можна познайомитися як в Галереї Академії адвокатури України, так і на Незалежному Інтернет-порталі "Українська адвокатура" (www.ukradv.org).

Набуває нового наповнення Проект САУ і Академії адвокатури України – "Музей історії адвокатури України" (заснований у 2005 р.). Збираються історичні матеріали про українських адвокатів, вивчаються невідомі сторінки їх біографії. Досягнуто домовленостей щодо відкриття в Музеї стендів про історію адвокатури конкретного регіону. Музей постійно поповнюється новими експонатами, оновлюються декотрі матеріали. Активно використовується у навчальному процесі, зокрема у програмі спеціальної адвокатської під-

Фотовиставка "Адвокатура в об'єктиві". Експозиція у приміщенні Академії адвокатури України

готовки на 1 курсі. Музейні матеріали розміщено на сайті Академії адвокатури України. Значну допомогу надають адвокати, поповнюючи Музей новими експонатами.

Як і в попередні роки, залишаються знаковими для всієї юридичної спільноти щорічні урочистості до професійного свята – Дня юриста (заснований за ініціативою Спільки юристів України, Спільки адвокатів України, Міністерства юстиції України у 1997 р.).

Напередодні професійного свята – Дня юриста – Союз юристів України, провів урочисту церемонію нагородження переможців та лауреатів Всеукраїнського конкурсу «Юрист року – 2008». Відзнаки лауреатам – суддям вручила голова Вищої Ради юстиції, віце-президент САУ Ізвітнова Л.П. Адвокатам, корпоративним юристам, нотаріусам, юристам-вченим, юристам – представникам приватної юридичної адвокатської компанії нагороди вручила президент Спільки адвокатів України, член Номінаційного комітету цього конкурсу Варфоломеєва Т.В. Лауреатом у номінації «Адвокат року» було названо адвоката Федура А.А., у номінації «Юрист – державний діяч» лауреатом визнано Ківалова С.В., а серед юристів-вчених відзначено Довгерт А.С.

Нагородження А.Федура – лауреата Всеукраїнського конкурсу «Юрист року – 2008» у номінації "Адвокат року"

Урочистості до професійного свята – Дня адвокатури

Програма заходів САУ до професійного свята – Дня адвокатури – розпочалася 17 грудня: відбулось офіційне поздоровлення адвокатів, вручено нагороди Спілки адвокатів України, інших організацій, концерт. Відкрито вперше в Україні на Незалежному Інтернет-порталі “Українська Адвокатура” фотовиставку-конкурс “Адвокатура в об’єктиві”, а в День адвокатури відбулася презентація цієї виставки в Академії адвокатури України.

Традиційно 18-го відбулася конференція “Верховенство права в адвокатській діяльності”, у якій взяли участь адвокати з різних регіонів, викладачі

Перший Всеукраїнський конкурс колядок серед адвокатських колективів. Посіває:) віце-президент Спілки П.Луцюк

та аспіранти Академії адвокатури. 19 грудня, у День святого Миколая, члени САУ, викладачі Академії та студенти традиційно відвідали дитячі притулки і вручили подарунки, а о 7:30 на Українському радіо прозвучало привітання президента Спілки адвокатів України, ввечері на ТРК “Київ” президент САУ говорила про проблеми адвокатури, судову реформу та інші непрості питання у передачі “За чашкою чаю” з Дмитром Джангіровим, в цей же день відбулася прес-конференція САУ для журналістів, зустріч віце-президентів САУ, які знімаються у новому телесеріалі про судові справи, зі студентами Академії, які в цей день проводять благодійний вечір,

відкриття нової експозиції в Музеї історії адвокатури і наостанок – дружня вечеря членів САУ.

Прес-конференцію у День адвокатури проводять члени Ради САУ

День адвокатури: історія професійного свята

Делегати V З'їзду Спілки адвокатів України, що відбувся в червні 2001 р., звернулися з ініціативою про встановлення в Україні професійного свята адвокатів. 19 грудня 2002 р. стало подвійним святом – виповнилося 10 років з нагоди прийняття першого в Україні Закону “Про адвокатуру” і цей день став професійним святом адвокатури. Мабуть не випадково ці події співпали з Днем Святого Миколая, заступника всіх скривджених.

Указом Президента України від 2 грудня 2002 року № 1121/2002 в Україні було встановлено професійне свято – День адвокатури, яке відзначається щорічно 19 грудня. В Указі підкреслювалася важлива роль адвокатури в розбудові правової держави, захисті конституційних прав і свобод громадян, велике громадське значення цієї правозахисної інституції в Україні.

Вперше День адвокатури України святкували 19 грудня 2002 року в усіх регіонах України, а в Києві – Спілка адвокатів запросила адвокатів, членів регіональних кваліфікаційних комісій адвокатури, відомих юристів на урочисті збори Ради САУ, де обговорювалися проблеми сучасної адвокатури, лунали поздоровлення від офіційних осіб та колег. Свої оригінальні вітання – книгу анекдотів – подарував відомий одесит Олег Філімонов, а чарівна харків'янка Лідія Ізовітова – привезла з Харкова гігантський торт з емблемою Спілки.

Спілка адвокатів України ініціювала проведення першого Зимового Адвокатського балу і, як годиться, відкрили його танцями переможці багатьох міжнародних конкурсів з бальних танців Сергій Атаманенко і Катерина Ситникова. Був і Святий Миколай, який роздав присутнім подарунки.

(Більше інформації - на сайті САУ: www.sau.org.ua)

МІЖНАРОДНА НАУКОВО- ЕКСПЕРТНА РАДА АДВОКАТУРИ (МНЕРА)

24 – 25 вересня у Києві відбулося перше засідання Міжнародної науково-експертної ради адвокатури (МНЕРА), створення якої ініціювали Спілка адвокатів України і Академія адвокатури України.

Група українських адвокатів, починаючи з 2007 року, проводила організаційну роботу та неформальні консультації з метою об'єднання відомих адвокатів різних країн світу для творчого обміну думками із зловідомих питань адвокатської діяльності, аналізу законодавства про адвокатуру та практики його застосування, формулювання – на основі міжнародних стандартів – експертних висновків з найбільш складних питань функціонування адвокатури та здійснення адвокатської діяльності, консолідації зусиль, спрямованих на підвищення ролі адвокатури в світі та

престижу адвокатської професії.

Це вельми своєчасна ідея, оскільки в адвокатурах багатьох держав відбуваються процеси демократизації, події, пов'язані з відстоюванням професійних та соціальних прав адвокатів, обговорюються питання дотримання стандартів адвокатської професії, обговорюються проблеми, що стосуються діяльності адвокатів на терені іншої держави, спостерігається перегляд змісту адвокатської таємниці тощо. Світом протекли останніми роками страйки адвокатів, які вимагали

Почесними членами САУ у 2008 році стали:

Руперт де Круз
(Велика Британія)

Адвокат, член PECCO комітету Раді адвокатур та правничих товариств Європи CCBE.

Володіна Світлана Ігорівна
(Росія)

Адвокат Московської обласної коллегії адвокатів. Заместитель заведуючого кафедрою адвокатури Московської державної юридичної академії. Директор Центра правового образования (с 1999 г.). Родилась 16 октября 1961 года в Москве. В 1983 году окончила Всесоюзный юридический заочный институт и стала стажером, а затем адвокатом МОКА. С 1990 года преподавала на кафедре гражданского права МГЮА, с открытием кафедры адвокатуры преподает на ней, создала программу и курс лекций по юридической риторике. С 1997 года – член квалификационной комиссии МОКА.

Учасники засідання розглядають свої фото у журналі "Адвокат"

створення належних умов діяльності з захисту прав людини. На жаль, частішають факти наступу на права адвокатів, втручання держави в діяльність адвокатури, зокрема, в окремих країнах СНД. В декотрих з них проходять непрості процеси становлення адвокатур як демократичних інститутів, в інших – успішно діють демократичні моделі адвокатури, побудовані з урахуванням міжнародних стандартів.

Неабиякою є колективна думка представників адвокатської професії з цих актуальних і гостро дискусійних питань, зокрема, на рівні наукових висновків міжнародних експертів.

Взяти участь в Міжнародній науково-експертній раді адвокатури дали згоду й прибули на засідання відомі зарубіжні адвокати, керівники національних асоціацій адвокатів, видатні вчені, що займаються проблемами адвокатури. На першому засіданні обговорювалася тема «Адвокатура в сучасному світі». Дискусія точилася навколо вічних проблем – адвокатура і держава, незалежність професії та декотрих відносно нових тем – адвокатура і підприємницька юридична діяльність, роль національних професійних організацій адвокатів та їх повноваження. Виявилось, що аналогічні проблеми присутні в різних країнах, а тому було архіважливо почути думку і ознайомитися з досвідом зарубіжних колег.

Робочий момент засідання

Фото на пам'ять. Учасники першого засідання Міжнародної науково-експертної ради адвокатури (МНЕРА)

Перші кроки МНЕРА

На звернення узбецьких адвокатів з приводу декотрих порушень при створенні Палати адвокатів Республіки Узбекистан, зокрема державного втручання, було прийнято учасниками засідання рішення підтримати точку зору колег про неприпустимість будь-якого втручання в адвокатське самоврядування та державного керування адвокатурою.

Експертиза О.Жуковської щодо створення Єдиного Національного органу в Узбекистані

Одним із перших практичних кроків МНЕРА стала підготовка членом МНЕРА, віце-президентом САУ О.Л.Жуковською наукового висновку на підставі міжнародних актів про діяльність адвокатури, а також досвіду європейських країн у цій сфері на запит адвокатури Узбекистану, яка постала перед проблемою спроб підпорядкування в певних аспектах асоціації адвокатів Узбекистану державі та втручання з боку держави у самоврядування адвокатури. Висновок, підготовлений О.Л.Жуковською, був використаний під час міжнародної конференції в Ташкенті у грудні 2008 р. Також О.Л.Жуковська звернулася до ССВЕ з проханням надати допомогу узбецьким колегам та сприяла налагодженню відповідних контактів.

Співробітництво з міжнародними організаціями

Протягом 2008 року САУ продовжувала активно сприяти розвитку міжнародних зв'язків адвокатури України як з міжнародними адвокатськими організаціями, так і з адвокатурами європейських країн, Сполучених Штатів Америки та країн СНД

Співпраця з ССВЕ

Як відомо, з 2003 року, коли САУ було прийнято до наглядових членів ССВЕ, САУ вела активну роботу по залученню ССВЕ до вирішення українських проблем адвокатури.

ССВЕ тримала це питання в полі своєї уваги протягом всіх цих років і надавала з ініціативи САУ допомогу у вигляді участі експертів ССВЕ у круглих столах САУ, надісланні листа голові парламенту щодо засад організації адвокатури в Європі, ініціативи введення експертів

Член "української групи" РЕСО-комітету ССВЕ виступає з доповіддю у Києві

САУ і міжнародні адвокатські організації

Спілка адвокатів України є спосередником при Раді адвокатур та правничих товариств Європи – Conseil des Barreaux européens / Council of Bars and Law Societies of Europe (ССВЕ), членом Міжнародної адвокатської асоціації – International Bar Association (ІВА).

У 1991 р. Спілка адвокатів України була прийнята у члени ІВА — Міжнародної асоціації адвокатів, однієї з найвпливовіших адвокатських структур, яка сьогодні об'єднує асоціації адвокатів 180 країн (що в свою чергу представляють 2,5 мільйони адвокатів) і понад 16 тисяч індивідуальних членів. Впродовж багатьох років по даний час Спілка брала активну участь у формуванні резолюцій ІВА з багатьох важливих, принципових питань адвокатської діяльності.

У 2002 р. красномовним проявом міжнародної стурбованості розхитуванням підвалин української адвокатури з боку української ж держави стало включення "українського питання" в порядок денний засідання РЕСО-комітету ССВЕ — Ради адвокатських асоціацій та правничих товариств Європейського Союзу. Згаданий комітет опікується справами Центральної та Східної Європи. А ССВЕ є найбільш знаною і репрезентативною адвокатською асоціацією в Європі. І кілька разів з подання президента ССВЕ питання про неналежне ставлення держави до адвокатури в Україні опинялося в порядку денному засідання комітету.

У результаті ССВЕ вирішила надати Спілці адвокатів України будь-яку необхідну підтримку для бодай зрушення з місця вирішення згаданих проблем, а також знайшла можливість прийняття Спілки адвокатів в наглядові члени ССВЕ (2003 р.), незважаючи на те, що Україна не є членом Європейського Союзу.

Президент САУ Т.Варфоломеєва, віце-президент САУ О.Жуковська, президент ССВЕ Анна Біргіт Гаммельйорд

ССВЕ до складу робочої групи при парламентському комітеті з правової політики тощо.

Після підписання вищезгаданого Меморандуму щодо концептуальних заasad розвитку адвокатури, з ініціативи постійного представника САУ в ССВЕ О.Л.Жуковської, ССВЕ було заплановано провести у вересні 2008 р в Києві

конференцію, в до участі в якій планувалось запросити всіх учасників дискусії з ключових спірних питань – про організацію адвокатури, про основні цінності адвокатської професії, про не-підприємницький статус адвокатської професії, про засади уніфікації професії, тощо.

З метою обговорити доцільний предмет, програму конференції, склад учасників, її формат, ССВЕ провело перед засіданням чергового РЕСО комітету в Софії 26 червня цього року зустріч робочої групи з українського питання.; в зустрічі взяла участь О.Л.Жуковська, яка також за дорученням В.Висоцького передала позицію групи, створеної при ВККА, та готовність ВККА всіляко сприяти проведенню зазначеного заходу в Києві.

Засідання «української» групи РЕСО-комітету, однак, пройшло дуже вдало і продуктивно. Більш того – побільшало волонтерів, бажаючих взяти участь в роботі конференції в Києві. Особливо активною в цьому сенсі була Грецька делегація.

Ініціатива САУ щодо цього заходу була спрямована на сприяння унеможливленню безкінечних хибних посилань на європейський досвід, маніпулюванню ним в інтересах певних кіл.

Представник САУ взяла участь в обговоренні й інших починань ССВЕ – Європейського проекту щодо верховенства права, підготовки до масштабної конференції ССВЕ для адвокатур так званого транзиторного статусу (переходу до незалежності).

Представник САУ О.Л.Жуковська взяла участь у дуже цікавому семінарі, організованому ССВЕ в Болгарії з питань застосування дисциплінарних процедур в адвокатурі, що відбувся того ж дня і детально поінформувала українську адвокатську спільноту про зміст дискусій на семінарі в окремій публікації в журналі «Адвокат».

14 липня Спілкою адвокатів України було проведено попередній відбір кандидата у стажисти для роботи протягом 6 місяців у Брюссельському офісі ССВЕ, діяльність якого полягає у сприянні розвитку юридичної (адвокатської) професії в країнах Центральної та Східної Європи, а 17 липня представник ССВЕ Сиглинде Джамс'єгер провела у Києві інтерв'ю з попередньо відібраними САУ за конкурсом кандидатами. Тоді ж відбулася зустріч представника ССВЕ з президентом САУ Т.Варфоломеєвою та віце-президентом О.Жуковською. Сиглинде Джамс'єгер відвідала Музей історії адвокатури Академії адвокатури України.

Експерти ССВЕ Єванголос Цуруліс, Руперт де Круз, Марія Слабак та Рутас Йокубаускас (на фото ліворуч)

В результаті проведеного ССВЕ конкурсу стажистом з України для роботи протягом 6 місяців у Брюссельському офісі ССВЕ обрано магістра міжнародного права Андрія Щербаня.

САУ взяла активну участь у підготовці Круглого столу ССВЕ з питань законодавчого розвитку України, що за сприяння ЕРСТЕ банку відбувся 26 вересня 2008 року в Києві за участю експертів ССВЕ Руперта Вольфа, Руперта де Круза, Марка Жобера, Марії Слазак, Євангелоса Цуруліса, Рутіса Йокубаускаса, чисельної делегації з Греції, представників МНЕРА з Росії, Узбекистану, Казахстану. Конференція пройшла дуже плідно, експерти ССВЕ аргументовано підтримали необхідність створення в Україні національної професійної асоціації адвокатів з обов'язковим членством та регіональними структурами (асоціаціями на місцях) щодо інших спірних питань поділились розмаїттям європейського досвіду у їх вирішенні. Офіційні висновки Круглого столу та доповіді експертів були передані САУ для публікації в журнал "Адвокат". Вони також є доступними на сайті САУ.

САУ нагородила дипломом за розвиток міжнародних зв'язків адвокатури України члена грецької делегації, доповідача на круглому столі у Києві Євангелоса Цуруліса з нагоди дня адвокатури України.

За сприяння представника САУ в ССВЕ відродився проект співпраці грецької адвокатури та адвокатури Одещини.

27-28 листопада 2008 року віцепрезидент САУ О.Жуковська та голова Вищої кваліфікаційної комісії адвокатури В.Висоцький взяли участь у засіданні сесії ССВЕ у Брюсселі, а також в роботі РЕСО комітету, під час якого повідомили про невтішний перебіг подій після круглого столу, що відбувся у Києві, про ігнорування висновків ССВЕ з боку АПУ, про спроби і АПУ і Міністерства юстиції ревізувати проект, підготовлений робочою групою САУ, який надсилався учасникам Круглого столу експертами ССВЕ.

Голова комітету запевнив українського представника та гостя делегації, що ССВЕ і надалі докладатиме зусиль на допомогу у створенні професійної асоціації адвокатів в Україні і проведе стільки круглих столів і експертиз, скільки буде потрібно для переконання українських

чиновників та законодавця.

Наприкінці грудня на запит ССВЕ до чергового засідання РЕСО комітету О.Л.Жуковська підготувала оновлену інформацію про стан справ в питанні, що стосується закону "Про адвокатуру", проінформувала комітет про недоліки обох поданих законопроектів (С.Власенка та Ю.Мірошниченко), висунула пропозицію поновити ініціативу участі ССВЕ в сприянні роботі відповідного профільного комітету Верховної Ради. Більш вірогідно, що це питання буде висвітлено позитивно.

Участь САУ в роботі ІВА

У Конференції Міжнародної асоціації юристів (ІВА), членом якої є Спілка адвокатів України, що проходила з 12 по 17 жовтня в Аргентині (м. Буенос-Айрес), взяв участь член Ради і Правління Спілки, голова комісії САУ з міжнародних зв'язків Андрій Костін.

П'ятий Балканський юридичний форум

Голова комісії з міжнародних зв'язків, член правління САУ А.Костін перебував у листопаді в Софії (Болгарія), де проходив 5-й Балканський юридичний форум, зорганізований Європейським форумом Міжнародної асоціації юристів (International Bar Association - IBA) за підтримки Вищої Ради адвокатури Болгарії та декількох відомих болгарських адвокатських компаній. Ініціатор та незмінний організатор форуму – відомий болгарський адвокат Борислав Боянов. На відкритті форуму виступив Президент ІВА Фернандо Помбо (Іспанія), Міністр юстиції Болгарії Міглена Тачева та Президент Вищої Ради адвокатури Даніела Доковська. У перший день розглядалися питання управління адвокатськими компаніями, обмін досвідом управління в кризовий період.

Відбулися переговори Андрія Костіна з новим Президентом ІВА Фернандо Пелаес-Піер (Венесуела), а також з керівниками Європейського форуму ІВА щодо можливого проведення конференції в Україні у 2010-2011 роках, що сприятиме розвитку відносин між адвокатами України та зарубіжними колегами.

Участь САУ в міжнародному проекті РЕ та ЄК щодо реформування судової системи в плані забезпечення доступу до правосуддя

Як зазначалось вище, члени Ради і правління САУ Л.Ізовітова та О.Жуковська, які водночас є відповідно, головою та членом Вищої ради юстиції, провели низку зустрічей з представниками міжнародного проекту (окрім згаданих вище з Тетяною Термачич РЕ, Наталією Вутовою РЕ, Ральфом Аллєвельдтом ЄК), під час яких наголосили на важливості того сегменту проекту, який стосується адвокатури, запропонували залучення представників Програми до реалізації проекту Всеадвокатської дискусії. Водночас, представники САУ переконливо довели необхідність включення у програму підтримки ініціативи САУ щодо облаштування адвокатських кімнат в судах.

Перша конференція-круглий стіл Федеральної палати адвокатів Російської Федерації з питань співробітництва та взаємодії адвокатського співтовариства в країнах СНД та балтійських державах

Конференція-круглий стіл проходила на початку червня у Москві. В ній взяли участь представники адвокатур Білорусі, Естонії, Казахстану, Киргизії, Латвії, Литви, Росії, Узбекистану, України. Визначені теми конференції «Роль адвокатури в гармонізації законодавства в галузі захисту прав людини» і «Проблеми правового регулювання трансграничної діяльності адвокатів» передбачали чотири доповіді та їх обговорення.

Відкриваючи цей захід, президент Федеральної палати адвокатів Російської Федерації Є.В.Семеняко висловив надію, що така форма обміну думками та адвокатським досвідом представників адвокатур стане постійною і корисною,

оскільки у професійній кооперації зацікавлені національні адвокатури, адже адвокати вийшли за території своїх країн, ведуть справи своїх клієнтів у різних державах. Важливо також обмінюватися інформацією щодо нового законодавства.

До складу української делегації входили адвокати – президент Спілки адвокатів

Учасники Коференції-круглого столу Федеральної палати адвокатів Росії

України Варфоломеєва Т.В., заступник голови Харківської обласної колегії адвокатів, заступник голови обласного відділення Спілки адвокатів України, член правління Міжнародного Союзу (Співдружності) адвокатів Гайворонська В.В., голова Харківської обласної кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури, член президії Харківської обласної колегії адвокатів, член правління обласного відділення Спілки адвокатів України Голянд Ю.І., голова адвокатського об'єднання «Українська адвокатська корпорація», член правління Спілки адвокатів України, кандидат юридичних наук Гончаренко С.В., член президії Харківської обласної колегії адвокатів, заступник голови Харківського обласного відділення Спілки адвокатів України Задніпровський О.П., голова Харківської обласної колегії адвокатів, голова Харківського обласного відділення Спілки адвокатів України, віце-президент Міжнародного Союзу (Співдружності) адвокатів Маслов О.Ф., адвокат Харківської обласної колегії адвокатів Корнева О.С.

Президент САУ з молодими науковцями та адвокатами. Одеса, травень

Інші напрями міжнародного співробітництва САУ: коротко про головне

➔ Президент САУ Варфоломеєва Т.В. зустрілася з представниками ОБСЕ щодо участі Спілки адвокатів в програмах надання правової допомоги

окремим категоріям громадян та у навчальних програмах.

➔ У зустрічі з представниками USAID взяла участь президент Спілки адвокатів України Варфоломеєва Т.В., яка поділилася з присутніми думками щодо реформи юридичної освіти, а також з приводу реформи адвокатури України і шляхів підвищення кваліфікації адвокатів.

➔ Віце президенти САУ Л.Ізовітова та О.Жуковська зустрічалися з представниками USAID Девідом Вонном та Дженіфер Бутц на запрошення останніх з питань соціального, зокрема, фахового (адвокатського) моніторингу стану судової системи в Україні і механізмів впливу на негативні тенденції, які досі не вдається подолати (коруп-

ція, рейдерство, не завжди достатній рівень спеціалізованої фахової підготовки суддів, порушення морально-етичних засад судочинства тощо).

➔ Віце президент САУ О.Жуковська зустрічалась з координатором системи ООН в Україні Френсісом М. О'Доннеллом з приводу проблем фахового правозахисту в Україні.

➔ Спілка, зокрема, віце-президент САУ О.Л.Жуковська, неодноразово запрошувалась посольствами європейських країн (Португалії, Швейцарії, Хорватії, Чехії, Великої Британії, Німеччини) для участі у відзначеннях національних свят.

➔ На запрошення Посольства Франції президент САУ взяла участь в офіційній зустрічі з Омбудсманом Франції Жан-Полем Делевуа. Під час двогодинної бесіди обговорювався широкий спектр проблем, зокрема, щодо судової реформи в Україні, дотримання прав людини, демократичного розвитку адвокатури, надання безоплатної правової допомоги.

Тепер він систематично надсилає Спілці адвокатів інформаційні матеріали щодо подій у Франції, з захисту прав людини. В кожному числі вміщено багато матеріалів, які можуть бути корисними українським адвокатам.

➔ Президент Спілки адвокатів України зустрілася 15 травня з представником американського На-

ціонального центру судових систем (National Center for State Courts, NCSC). Розмова стосувалася проведення судової реформи в Україні, подальшого реформування адвокатури України, впровадження підвищення кваліфікації адвокатів, системи юридичної освіти, співпраці з американськими юристами тощо.

➔ В консультаціях з приводу майбутнього проекту закону "Про адвокатуру", які проходили в Американській асоціації юристів/Ініціатива з верховенства права – Україна взяли участь: Шеллі Р. Вік – директор міжнародного проекту технічної допомоги "Американська асоціація юристів/Ініціатива з верховенства права – Україна", президент САУ Варфоломеева Т.В., віцепрезидент САУ Жуковська О.Л., президент Асоціації правників України Коннов С.В., Петро Павличенко, Ігор Осика, Дмитро Ісаєв, Андрій Манорик, Сергій Ластівка, Олена Кустова.

➔ Президент Спілки адвокатів України зустрівся 15 травня з представником американського Національного центру судових систем (National Center for State Courts, NCSC). Розмова стосувалася проведення судової реформи в Україні, подальшого реформування адвокатури України, впровадження підвищення кваліфікації адвокатів, системи юридичної освіти, співпраці з американськими юристами тощо.

➔ Член Ради САУ А.М.Ваннікова продовжує перемовини з шотландськими колегами – членами Українсько-шотландського товариства дружби щодо організації правової допомоги і захисту прав дітей.

➔ Відбулася зустріч президента Спілки адвокатів України Варфоломеевої Т.В. з чеським адвокатом Степаном Холубом. В бесіді було узгоджено питання подальшої співпраці.

➔ У січні відбулася зустріч американських і українських юристів. До складу американської делегації увійшли особи з найвищої керівної ланки Секції міжнародного права Америки. Від Спілки були присутні президент САУ Варфоломеева Т.В. і віцепрезидент Жуковська О.Л.

ЗНАКОМЬТЕСЬ: Адвокат Юрій Полонський

Справка о биографических данных. Родился 21.02.1949 г. в Баку (Азербайджан). Окончил юридический факультет Азербайджанского государственного университета. После получения диплома переехал в Одессу и в 1973 г. был принят в Одесскую областную коллегию адвокатов, направлен на работу в юридическую консультацию Киевского района г. Одессы. Президент компании "Полонский и Партнеры".

Юрий Моисеевич Полонский стоял у истоков создания Союза адвокатов Украины. Тогда, в 1990 году, он, как и многие другие адвокаты, понимал, что сила адвокатуры – в ее объединении и потому, очевидно без раздумий стал членом этой первой в Украине общественной организации, делегатом Учредительного съезда САУ. А потом – работа над первыми в Украине Правилами адвокатской этики, над многими вариантами законопроектов об адвокатуре, участником различных проектов, которые реализовывала САУ. Будучи председателем комиссии САУ по адвокатской этике он очень продуманно и ответственно подходил к оценке поступков адвокатов, когда ставился вопрос о нарушении адвокатской этики. Он – постоянный участник всех мероприятий САУ, будь то конференция в Чернигове, или Первый Всеукраинский фестиваль адвокатских колядок в Ровно, или съезд САУ в его родном городе. Примечательный факт его биографии: он – потомственный одессит, учился в Азербайджанском университете и женился там на одесситке, там образом, сама судьба его привела снова в Одессу.

Юрий Моисеевич не один год избирается членом квалификационно-дисциплинарной комиссии адвокатуры Одесской области, председатель дисциплинарной палаты КДКА, Заслуженный юрист Украины. Награжден Почетным Знаком и Дипломом «За личный вклад в деятельность по созданию, становлению и развитию Союза адвокатов Украины, активное участие в демократической реформе адвокатуры». Он имеет множество благодарностей, дипломов и других знаков отличия за свой благородный труд, неутомимую общественную деятельность, мудрость, принципиальность и доброту. Истинный интеллигент, Юрий Моисеевич уважаем и любим его друзьями, коллегами, учениками.

От чистого сердца поздравляем Юрия Моисеевича Полонского с 60-летним юбилеем и желаем дальнейших успехов и процветания!

Пропонуємо кілька яскравих есе, написаних членом Ради і Правління Спільки, головою комісії САУ з міжнародних зв'язків Андрієм Костиним, про його подорожі, зустрічі і враження

Танго versus Кризис, или Пир ввремя...

Слово – серебро, молчание – золото. Жители серебряной страны Аргентины (лат. Argentum – серебро) в полной мере руководствуются этим правилом. Они любят и умеют говорить на самые разные темы. А еще они любят отдыхать, развлекаться и танцевать. Перевоплощение людей, танцующих танго, невероятно, и складывается такое впечатление, что в одном человеке уместаются двое: твой уважаемый коллега и танцор, для которого танго – это жизнь. Причем, иногда кажется, что второе лицо этого человека и есть его истинное я, ведь в танце он живет абсолютной свободой, а работа – это лишь средство для достижения этой свободы. Не забывая о своем профессиональном призвании, аргентинцы умеют наслаждаться жизнью, а это вакцина против любого кризиса. Во всем нужно находить положительную сторону. Меньше работы – больше времени для себя. Ежегодная конференция Международной Ассоциации Юристов (International Bar Association), проходившая в Буэнос-Айресе с 12 по 17 октября 2008 года, оказалась рекордной по числу участников и собрала более 4500 юристов со всех уголков планеты. Стоит отметить, что место проведения конференции оказалось очень удачным для времен кризиса. Вся атмосфера космополитического мегаполиса наполнена средиземноморской легкостью (не секрет, что большинство аргентинцев имеют итальянское или испанское происхождение), непосредственнос-

тью и позитивным отношением к жизни, не взирая ни на какие кризисы.

Открытие конференции ознаменовалось выступлением специально приглашенного гостя – Доктора Эрнандо де Сото из Перу, который считается одним из лидеров экономической мысли современного мира. Следует сказать, что по традиции открытие конференции предваряет приветствие высокопоставленных лиц страны-организатора. Зачастую такие выступления информативны в плане ознакомления со страной и ее достижениями, но не всегда интересны. Речь д-ра де Сото была завершена овацией. Около трех тысяч человек, собравшихся в зале аплодировали стоя. Я не помню ни одного подобного выступления на открытии конференции. Что же сказал д-р де Сото? Глобальная экономика означает то, что вы имеете дело с теми людьми, которых не видите, как не можете не видеть имущество, которое покупаете или завод, акции которого продаете. Значимость права при этом возрастает, так как именно оно представляет вас в документах. Только с помощью права и юридических документов вы можете идентифицировать факты, а значит определить риски. Разразившийся экономический кризис затронул развитие страны, а страны развивающиеся живут в условиях кризиса постоянно. И основная причина этого в том, что люди в развивающихся странах живут в условиях недостатка юридических инструментов для идентификации собственности. Земля, недвижимость, иная собственность зачастую не зарегистрирована в полном объеме, что не создает уверенности ни у собственников, ни у инвесторов, так как никто точно не знает, кто чем владеет. Институт собственности – это система, которая не очень много говорит нам о вещи, но о том, как эта вещь соотносится с окружающим миром. А отношения эти могут быть закреплены только в юридических документах. Таким образом именно юридические документы способны устанавливать факты в отношении вещи, и в идеале эти факты должны быть истинны. Только право в состоянии объединить вещи и явления в простую и понятную систему, и только юристы в состоянии сделать это. По мнению д-ра де

Сото именно юристы должны играть определяющую роль в том, чтобы мир стал справедливее и был менее подвержен кризисным явлениям.

Безусловно, выступление д-ра де Сото задавало тон всей работе конференции, и сессии, посвященные роли адвокатуры в обществе, прошли очень оживленно и продуктивно.

Представляя Союз адвокатов Украины в Международной Ассоциации Юристов, я уделял много времени работе Комитета по вопросам адвокатуры, сессии которого были посвящены самым насущным проблемам адвокатуры разных стран. Среди таких проблем традиционно вопрос о правах и обязанностях адвокатов и национальных ассоциаций в отношениях с клиентами и правоохранительными органами. Не

А.Костин и бывший президент ИВА Ф.Помбо (Испания). Буэнос Айрес, 2008.

секрет, что в Европейском Союзе и США имплементированы нормы, которые обязывают адвокатов при определенных условиях доносить на своих клиентов в правоохранительные органы, а ответственность за недонесение может наступать вплоть до уголовной. В основном к случаям, когда адвокаты обязаны информировать государство о деятельности своих клиентов, являются участие в террористической деятельности и участие в отмывании грязных денег. Именно в отношении последнего случая возникает больше всего проблем, так как адвокаты обязаны информировать о подозрительных операциях клиентов. Критерий подозрительности относится к оценочной категории и может вызвать, с одной стороны, необоснованное информирование и, как следствие, иск со стороны клиента, не говоря уже о вреде для репутации адвоката, а с другой стороны, уголовную ответственность для адвоката. Наши коллеги находят выход из ситуации информируя о своих подозрениях не государство непосредственно, а свои национальные ассоциации, которые изучив дополнительно документы, самостоятельно решают передавать эти сведения в государственные органы или нет. Конечно, такая позиция имеет свои недостатки, но достоинств у нее все же больше. Пожалуй, главное – адвокат не контактирует непосредственно с государством, а государству при наличии претензий придется иметь дело с национальной ассоциацией, которая имеет несоизмеримо больший вес, чем один адвокат, и другие возможности по защите своих интересов. Отсутствие в Украине национальной ассоциации адвокатов, к сожалению, делает невозможной такую защиту интересов адвоката, который формально вынужден бороться с государственной системой своими силами.

В рамках заседаний Комиссии по вопросам адвокатуры были проведены встречи с руководителями национальных ассоциаций Польши, Литвы, Румынии, Великобритании, Германии, в ходе которых обсуждались вопросы создания такой ассоциации в Украине и принятие соответствующих изменений в законодательство об адвокатуре. Этим же вопросам была посвящена беседа с Президентом ИВА г-ном Фернандо Помбо, которому знакомы проблемы украинских адвокатов. Несколько сессий были посвящены вопросам управления и развития адвокатских компаний, особенно в условиях кризиса. Руководители крупнейших адвокатских компаний и юридических фирм предостерегли от резкого сокращения кадров, подчеркнув, что главный капитал юридической фирмы – это люди и их надо беречь. Было много дискуссий о том, как изменится активность юристов в период кризиса. По прогнозам наших коллег увеличится объем работы в судах и арбитраже, а также в области банкротства, уменьшится объем слияний и поглощений, а также активность на рынке недвижимости.

Среди сессий, который запомнились, были также посвященные правам спортсменов на трансфертном рынке, правовому положению спортивных клубов, построению потенциальных взаимоотношений с клиентами, адвокатской этике, конфликту между защитой окружающей среды и промышленному развитию, разрешению споров между государством и инвестором, роли судьи и адвоката в осуществлении медиации, электронной коммерции, финансовым преступлениям и другие.

По завершении конференции состоялось ежегодное общее собрание ИВА, в котором участвуют представители национальных организаций. Мне довелось принять участие в этом собрании, представляя Союз адвокатов Украины, принять участие в дискуссии и голосованию по вопросам повестки дня. Интересно, что не по всем вопросам голосование было единодушным. К сожалению, не удалось принять резолюцию о верховенстве права, которая отправлена на доработку. Кстати, симпозиум по верховенству права традиционно проводится в последний день конференции. В этот раз сотни юристов приняли участие в обсуждении всех аспектов этого правового института и их рекомендации будут приняты во внимание при доработке резолюции ИВА.

В завершение конференции, участники посетили танго-шоу в лучшем танго клубе страны. Абсолютно невероятное зрелище, мастерство и перевоплощение артистов, старшим из которых было за 80 лет, превзошло все ожидания. Казалось, что участники шоу получают удовольствие от того, что просто танцуют, а не от того, что выступают перед зрителями. И такая любовь к своему труду вызывает настоящее уважение. Начинаешь понимать, что тому кто беззаветно любит свою профессию, не угрожает никакой кризис. Так что, коллеги, радуйтесь и все у вас будет хорошо!

Инвестиции в недвижимость – бездвижены

(По материалам конференции ИВА в Копенгагене)

С 17 по 19 сентября 2008 года в Копенгагене (Дания) прошла конференция «Иностранные инвестиции в недвижимость в Европе», организованная Европейским форумом и несколькими комитетами Международной Ассоциации Юристов (International Bar Association). Международная Ассоциация Юристов, которая объединяет более 30.000 индивидуальных членов и более 160 национальных ассоциаций адвокатов из разных стран мира, проводит несколько десятков тематических и региональных конференций каждый год. И не случайно, что именно Копенгаген был выбран для проведения данной конференции, ведь речь на ней шла о недвижимости. На мой взгляд, именно Копенгаген может служить образцом грамотного планирования и застройки городской территории. Даже в период бурного роста рынка недвижимости, который мы наблюдали с 2005 по 2007 год, городские власти датской столицы не поддались искушению разрешить реализацию пусть даже и очень прибыльного, но не вписывающегося в общую архитектуру города проекта. Интересной особенностью организации конференции стало включение в программу специальных семинаров, тематика которых была ограничена территориально. Среди трех таких семинаров, которые прошли накануне конференции, был и посвященный особенностям инвестирования в объекты недвижимости в России и Украине. Участники получили возможность не только познакомиться со схемами иностранного инвестирования в недвижимость и особенностями законодательства и правоприменительной практики в этих странах, но и сделать сравнительный

анализ ситуации в обеих странах. Следует отметить, что российская и украинская практика имеет много общего. Во-первых, построение структуры, когда собственник недвижимости в России и Украине – это предприятие, которое находится под полным контролем компании-нерезидента, желательно из юрисдикции, с которой у России или Украины существует наиболее лояльный к репатриации прибыли договор об устранении двойного налогообложения. На данный момент наиболее удобной юрисдикцией для этих целей является Кипр. В случае, если инвесторов несколько, вопрос о регистрации реального собственника за пределами России и Украины, является еще более актуальным, ведь в пределах Европейской правовой системы партнерские отношения, закрепленные в учредительном договоре или ином аналогичном документе между учредителями, подлежат судебной защите в случае спора между партнерами и нормы учредительного договора, в частности о взаимных правах и обязанностях сторон, являются для суда одним из важнейших доказательств. Да и права миноритарных акционеров защищены в Европе значительно надежнее. Во-вторых, под покупкой объекта недвижимости в России и Украине, иностранные инвесторы, как правило, понимают приобретение предприятия-резидента, который, в свою очередь, является собственником земли или строения. При этом, если такое предприятие-резидент помимо земельного участка имеет еще и полный пакет проектных и разрешительных документов на строительство, цена такого «земельного участка»

существенно повышается. Иностранные инвесторы не хотят заниматься получением разрешений, так как этот процесс для них непредсказуем по срокам и даже по результату. В целом, украинские и российские коллеги продемонстрировали наличие всех необходимых правовых инструментов и достаточного опыта работы для безопасного инвестирования нерезидентами в недвижимость в наших странах с учетом особенностей правоприменительной практики. В течение двух последующих дней конференции обсуждались вопросы привлечения капитала, привлечения заемных средств, правового обеспечения непосредственного процесса инвестирования, стратегий выхода из бизнеса, налогового планирования и работы рынка в современных условиях кризиса. Коллеги из разных стран отметили, что даже в условиях кризиса на рынке банковского кредитования, серьезными игроками на рынке инвестирования в недвижимость остаются частные инвестиционные фонды, а также институциональные инвесторы, такие как государственные и частные пенсионные фонды. Интерес к инвестированию в недвижимость возрастет в связи с высокими рисками по инвестированию в ценные бумаги, офисная и торговая недвижимость будет более привлекательна, чем жилая, объекты в странах Евросоюза будут более привлекательны, чем в развивающихся странах. Интересной получилась дискуссия на сессии, посвященной налоговым аспектам инвестиций. Адвокаты из Люксембурга и Нидерландов, а также из Мальты и Кипра, провели прямо-таки турнир, посвященный тому, какая из этих юрисдикций наиболее привлекательна для инвестора в качестве места регистрации материнской компании для дальнейшего инвестирования. Тем не менее, каждая из этих стран имеет свои достоинства и недостатки, а их конкуренция в части оптимизации национального законодательства для привлечения инвесторов дает последним возможность выбора. Жаль, что наше государство по-прежнему не заинтересовано в развитии инвестиционной привлекательности Украины. Однако, как ни удивительно, самой живой и дискуссионной оказалась последняя сессия под названием «Что клиенты хотят от своих юристов?». Удачный подбор модераторов, которыми стали бывшие адвокаты, работающие в настоящее время юристами или руководителями инвестиционных компаний, банков, девелоперов. Итак, что же хотят клиенты от своих адвокатов? Конечно же, качественной работы, добросовестного исполнения своих обязательств, соблюдения сроков и, как ни странно, внимания. Чего не хотят клиенты от адвокатов? Дополнительных счетов за работу, которую можно было и не делать, задержек в работе из-за загруженности делами других клиентов, и как ни странно, назойливости.

В заключение, хочется поблагодарить организаторов конференции и коллег из Дании, которые в роли хозяев сделали все от них зависящее, чтобы конференция прошла интересно. Отдельная благодарность муниципалитету, который согласился провести церемонию открытия в Оперном театре Копенгагена, куда добраться можно, кстати, только на специальных катерах. Чем не возможность зарабатывать дополнительные средства для нашего Театра оперы и балета, проводя подобные мероприятия под аккомпанемент классической музыки?

**А.Костин и сопредседатели Европейского форума IBA
В.Рудомино (Россия) и П.Кетвел (Люксембург). Копенгаген, 2008**

Пятый Балканский юридический форум

С 5 по 7 ноября 2008 года в Софии (Болгария) прошел 5-й Балканский юридический форум, организованный Европейским форумом Международной ассоциации юристов (International Bar Association - IBA) при поддержке Высшего совета адвокатуры Болгарии и нескольких известных болгарских адвокатских компаний. Инициатор и бессменный организатор форума – известный болгарский адвокат Борислав Боянов.

Традиционно среди участников форума – юристы балканских стран и соседних государств, которые раз в два года собирают-

А.Костин и И.Никифоров (Россия). София, 2008.

ся обсудить общие проблемы и, что на мой взгляд самое важное, наладить профессиональные контакты. Рискну предположить, что прошедшая конференция была самой лучшей в моей истории с точки зрения ее организации. Все было сделано просто идеально. Уникальная возможность познакомиться и наладить отношения с коллегами из Болгарии, Венгрии, Греции, Турции, Сербии, Албании, а также представителями таких стран, как Австрия, Германия, Швейцария, Нидерланды и многих других. Как и в Копенгагене, конференцию предваряли семинары: русский час, турецкий час и украинский час, во время которых участников форума ознакомили с последними событиями в законодательной и правоприменительной практике каждой из стран. Открытие конференции ознаменовалось выступлениями Президента IBA Фернандо Помбо (Испания), Министра юстиции Болгарии Миглены Тачевой и Президента Высшего совета адвокатуры Даниелы Доковской. Первый день был посвящен вопросам управления адвокатскими компаниями, выступавшие делились опытом управления в кризисный период. Жаркая дис-

куссия развернулась, когда обсуждались вопросы разделения адвокатских компаний, ухода ведущих специалистов, которые могут забирать с собой клиентов и практику. Многие компании страдают от этих явлений, но недостаток обмена опытом между коллегами (понятно, что многие известные компании не хотят выносить сор из избы) делает затруднительным выработку общих правил взаимоотношений между компанией и покидающим ее адвокатом. Ведь помимо персонала, такой адвокат может увести часть клиентов, а также поставить под угрозу выполнение компанией своих обязательств перед другими клиентами, ведь быстро найти равноценную замену узкому специалисту очень сложно. Безусловно, помимо юридически закрепленных вза-

имоотношений между партнерами в компании, а также между компанией и партнером, вопрос ухода – это еще и вопрос этики и культуры людей. В целом, такие процессы зачастую проходят болезненно и, на мой взгляд, требуют дополнительного урегулирования в правилах профессиональной этики. Остальные сессии были посвящены привлечению финансирования и конкурентному законодательству. Социальная программа была представлена приемом, организованным болгарскими коллегами, который проходил в археологическом музее Софии, содержащим уникальные экспонаты. Кстати, множество из них было собрано в последние годы по инициативе министра образования и культуры, который привлек к этому увлекательному занятию местных школьников на каникулах. Очень понравился прием, организованный объединением SEE Legal, на котором участников разместили таким образом, чтобы за одним столом были представители разных стран, что позволило познакомиться с новыми друзьями в

непринужденной обстановке. В ходе конференции мне удалось провести переговоры с новым Президентом IBA г-ном Фернандо Пелаес-Пиер (Венесуэла), а также с руководителями Европейского форума IBA на тему возможного проведения конференции в Украине в 2010-2011 годах, что может послужить развитию отношений между адвокатами Украины и нашими зарубежными коллегами.

Спілка адвокатів України
<http://www.cay.org.ua>